

**UCHWAŁA NR XVI.108.2012
RADY GMINY SZUDZIAŁOWO**

z dnia 28 września 2012 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
na lata 2012 - 2017**

Na podstawie art. 18 ust. 2, pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 , z 2002 r. Nr 23 poz. 220, Nr 62 poz. 558, Nr 113 poz. 984, Nr 153 poz. 1271, Nr 214 poz. 1806, z 2003 r. Nr 80 poz. 717, Nr 162 poz. 1568, z 2004 r. Nr 102 poz. 1055, Nr 116 poz. 1203, Nr 167 poz.1759, z 2005 r. Nr 172 poz.1441, Nr 175 poz. 1457, z 2006 r. Nr 17 poz. 128 , Nr 181 poz.1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180 poz. 1111, Nr 223 poz. 1458, z 2009 r. Nr 52 poz. 420, Nr 157 poz. 1241, z 2010 r. Nr 28 poz. 142 i 146, Nr 40 poz. 230, Nr 106 poz. 675, z 2011 r. Nr 21 poz. 113, Nr 117 poz. 679, Nr 134 poz. 777, Nr 149 poz. 887, Nr 217 poz. 1281, z 2012 r. poz. 567) oraz art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2009 r. Nr 175 poz. 1362 , Nr 202 poz. 1551, Nr 219 poz. 1706, Nr 221 poz. 1738, z 2010 r. Nr 28 poz. 146, Nr 40 poz. 229, Nr 81 poz. 527, Nr 125 poz. 842, Nr 217 poz. 1427, z 2011 r. Nr 81 poz. 440, Nr 106 poz. 622, Nr 149 poz. 887, z 2012 r. poz. 579) - uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szudziałowo na lata 2012 - 2017, zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2. Tracą moc:

- 1)Uchwała Nr XX/126/05 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 30 marca 2005 roku w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- 2)Uchwała Nr XII/70/08 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 31 marca 2008 roku w sprawie wprowadzenia zmian w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- 3)Uchwała Nr XXXII/178/10 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 29 czerwca 2010 r. w sprawie przyjęcia zmiany w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Szudziałowo,
- 4)Uchwała Nr XIV.87.2012 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 29 marca 2012 r. w sprawie wprowadzenia zmiany w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik
do uchwały Nr XVI.108.2012
Rady Gminy Szudziałowo
z dnia 28 września 2012 r.

GMINNA STRATEGIA

ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW

SPOŁECZNYCH

Gminy Szudziałowo

na lata 2012 - 2017

Szudziałowo 2012

I. WSTĘP

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych /tekst jednolity Dz. U. z 2011 roku nr 127, poz. 721, z późniejszymi zmianami/,
- ustawa z dnia 27 marca 2004 roku o pomocy społecznej Dz.U (tekst jednolity Dz.U. z 2009r Nr 175 poz 1362 ze zm).
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych /Dz. U. z 2008 roku nr 164, poz. 1027, z późniejszymi zmianami/,
- ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych /Dz. U. z 2009 roku nr 09, poz. 1585 z późniejszymi zmianami/,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego /Dz. U. z 1994 roku nr 111, poz. 535 z późniejszymi zmianami/,
- ustawa z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego /Dz. U. z 2002 roku, nr 42, poz. 371 z późniejszymi zmianami/,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie /Dz. U. z 2005 roku, nr 180, poz. 1493 późniejszymi zmianami /,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym /Dz. U. z 2003 roku, nr 122, poz. 1143 późniejszymi zmianami /,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie /Dz. U. z 2003 roku, nr 96, poz. 873 późniejszymi zmianami /.
- ustawy z dnia 8 marca 1990r.o samorządzie gminnym(Dz. U z 2001r.Nr 142,poz.1591 z późn. zm.);
- ustawy o Finansach Publicznych z dnia 27 sierpnia 2009r. (Dz. U. Nr 157, poz.1240 z 2009r.z późn. zm.);

Oprócz w/w aktów prawnych przy realizacji strategii zachodzi potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej.

Przed władzami samorządowymi oraz instytucjami pomocy społecznej na poziomie lokalnym, stoją do rozwiązania trudne problemy społeczne. Pogłębiające się dysproporcje ekonomiczne rodzin, zjawiska związane ze sferą ubóstwa, niedostatek rodzin, problemy egzystencji osób samotnych i starszych oraz niepełnosprawnych - tworzą powiązany ze sobą konglomerat problemów społecznych, które w istocie decydują o sposobie odczuwania jakości życia przez społeczność lokalną. Od skuteczności ich rozwiązywania zależy funkcjonowanie wspólnoty samorządowej, jaką stanowi gmina. Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców gminy jest procesem długofalowym, dlatego celowe jest strategiczne podejście, również na poziomie lokalnym.

Na gminy został nałożony obowiązek realizowania aktywnych form polityki społecznej, które mają poprawić jakość życia lokalnej społeczności. Aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom i problemom społecznym istnieje potrzeba opracowania dokumentu, który będzie podstawą do koordynacji działań i realizacji konkretnych programów z zakresu spraw społecznych. Jednocześnie ustawa o pomocy społecznej nakłada na samorząd obowiązek opracowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych – art. 17 ust. 1 pkt 1 stanowi, że „opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka „ - jest obowiązkowym zadaniem własnym gminy”. Przyjęcie tego dokumentu do realizacji w drodze uchwały rady gminy umożliwi nie tylko budowanie zintegrowanego systemu pomocy społecznej na terenie gminy, ale również pozwoli na pozyskiwanie środków z budżetu państwa i z funduszy pomocowych na realizację poszczególnych zadań określonych w strategii.

Niniejsza strategia rozwiązywania problemów społecznych obejmuje lata 2012 – 2017.

Merytorycznie dotyczy ona następujących obszarów polityki społecznej:

- pomoc społeczna i polityka prorodzinna,
- ochrona zdrowia,
- edukacja publiczna,
- kultura
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z uzależnieniami.
- bezpieczeństwo publiczne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych powinna stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie.

Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na uwadze w szczególności działania instytucji pomocy społecznej, zarówno publicznych jak i niepublicznych na

terenie gminy Szudziałowo, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy. W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Samorząd terytorialny odpowiedzialny jest za realizację wskazanych celów polityki społecznej. Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi jedno z najważniejszych zadań administracji publicznej wszystkich szczebli. Działania w obszarze pomocy społecznej powinny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu, w którym równorzędnym partnerem administracji powinny być organizacje i instytucje należące do różnych sektorów życia publicznego (organizacje pozarządowe, kościoły, związki wyznaniowe, podmioty gospodarcze). Szczególnie istotna rola przypada w tym systemie samorządowi lokalnemu, a zwłaszcza gminom.

Niezbędnymi warunkami efektywnej realizacji pomocy społecznej są: rzetelna diagnoza rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej oraz długofalowy plan działań. Odpowiedzią na te postulaty jest niniejsza Strategia.

Plan strategiczny to strategia przygotowana i zapisana w postaci systemu, celów i sposobów ich osiągnięcia. Problem społeczny w polityce społecznej oznacza wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia niedogodności występujące w życiu zbiorowym.

Kwestia społeczna to konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. Obserwuje się zjawiska społeczne takie jak:

- rozwarstwienie społeczne: biedni - bogaci, wygrani - przegrani, pracujący - bezrobotni itp.; co skutkuje nierównościami w dostępie do pracy, edukacji, kultury, lecznictwa oraz obniżenia standardu życia.
- marginalizacja (wykluczenie) wielu jednostek i dużych grup społecznych,

Wyżej wymienione zjawiska występują na terenie kraju w bardzo różnym stopniu. Aby temu przeciwdziałać bardzo istotna jest skuteczna polityka społeczna samorządów terytorialnych.

Polegałyby ona między innymi na:

- poprawie położenia materialnego rodziny i wyrównywania szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych,
- prowadzeniu bieżących działań osłonowych poprzez wprowadzanie programów rządowych,

- dostrzeżenie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem,
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

II. CEL I PROCES TWORZENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.

Cel opracowania

Strategia rozwoju gminy, to proces wyboru długofalowych celów i ustalanie programów do realizacji zadań.

Jest to również opis procesu zarządzania oraz ukierunkowany proces społeczny, którego celem jest rozwój gminy. Taka strategia to doskonale narzędzie do stymulowania rozwoju gminy. Dzięki jej założeniom, będzie można sterować rozwojem gminy tak, by równocześnie godzić interesy polityki województwa z lokalnymi interesami samorządu gminy oraz interesami podmiotów gospodarczych i osób fizycznych.

Władze samorządowe gminy Szudziałowo dostrzegły konieczność sformułowania strategicznych kierunków rozwoju gminy. Konieczność ta wynika z założenia, że stabilna i długofalowa realizacja opracowanych programów przyniesie dużo lepsze efekty, niż działania inwestycyjne, ale niespójne lub nie następujące po sobie w optymalnej kolejności.

Istotne jest również to, że strategia rozwoju gminy jest szansą na stworzenie długofalowej wizji rozwoju gminy oraz koordynację i hierarchizację działań. Dokument ten pozwoli też we właściwy sposób i w odpowiedniej kolejności rozwiązywać problemy, a także przewidywać niektóre z nich, zanim się pojawią. Dzięki opracowaniu strategii jest szansa na zwiększenie wiarygodności gminy wobec partnerów zewnętrznych. Wreszcie dokument ten daje ogromne możliwości promocji gminy. Warto podkreślić jest również to, że planowanie strategiczne przyczyni się do przygotowania społeczności lokalnej do nadchodzących zmian społeczno - ekonomicznych.

Tworzenie strategii jest procesem dynamicznym, ciągłym, a jego efekty wdrożeniowe zależą od konsekwencji, zaangażowania ludzi i samorządu oraz od umiejętności i otwartości we wprowadzaniu konkretnych korekt w uchwalonej strategii.

Proces budowy strategii

Przy opracowywaniu strategii kierowano się następującymi założeniami:

- uspołecznienie procesu budowy strategii, a więc zaangażowanie w pracę przedstawicieli samorządu, podmiotów gospodarczych, organizacji społecznych, lokalnych liderów itp.
- wyraźnie określone miejsce strategii w strukturze istniejących oraz planowanych dokumentów.

Sformułowane w ten sposób założenia zrealizować można poprzez wykorzystanie metody wspólnego planowania, przy partnerskim udziale mieszkańców gminy, przedstawicieli Urzędu Gminy, organizacji pozarządowych, lokalnych liderów oraz zespołu powołanego ds. aktualizacji strategii, która spełnia te wymogi. Metoda ta pozwala na połączenie wysiłku zespołu ludzi z odbiorcą strategii, czyli społeczeństwem, które w tym przypadku reprezentowane jest przez radnych, pracowników urzędu gminy i lokalnych liderów. Zorganizowane zostały spotkania informacyjne i cykl 3 warsztatów prowadzonych przez moderatora.

Na spotkaniach warsztatowych określone zostały wszystkie ważne obszary problemowe oraz preferencje rozwojowe wynikające z istniejących uwarunkowań.

Zakres i przedmiot opracowania

Zakres opracowania obejmuje problemy, które mogą być podstawą do sporządzenia długo-, średnio- i krótkoterminowych planów działań, w których priorytety i cele strategiczne znajdą wyraz w postaci konkretnych zadań na poszczególne lata.

Przedmiotem opracowania jest obszar całej gminy Szudziałowo w granicach administracyjnych.

Ramy czasowe

Strategia rozwoju gminy Szudziałowo obejmuje cele, których realizacja obejmuje lata 2012-2017. W związku ze zmieniającą się sytuacją społeczną i gospodarczą zmiany mogą ulec również warunki życia mieszkańców gminy, dlatego strategia jest dokumentem wymagającym stałej aktualizacji. Podstawą skutecznego planowania dalszego rozwoju Gminy jest przede wszystkim prawidłowe zdiagnozowanie możliwości rozwojowych oraz potrzeb lokalnej wspólnoty samorządowej.

Uspołecznienie procesu polega na wypracowaniu form społecznego współdziałania w zakresie programowania celów i określenia środków ich realizacji. Dzięki temu społeczność lokalna może uznać tekst strategii za dokument zawierający projekcję własnych celów i dążeń, a dzięki udziałowi w pracach nad przygotowaniem strategii jest przygotowana do samodzielnego jej wdrożenia, realizacji i kontroli. Poprzez współautorstwo strategii społeczność lokalna jest silniej umotywowana do jej wdrożenia i staje się jej naturalnym rzecznikiem.

Uspołecznianie strategii, poza samym udziałem przedstawicieli różnych środowisk i liderów lokalnych w jej opracowaniu i realizacji jest procesem stale przebiegającym. Może ono przybierać różne formy: od ankietyzowania mieszkańców poprzez konsultowanie, zbieranie opinii, tworzenie rad grupujących liderów gminy lub komisji mieszanych, w skład, których wejdą przedstawiciele społeczności, grup biznesu, organizacji pozarządowych i władz lokalnych. Chodzi o to, aby zostały stworzone warunki do autentycznego wyrażania opinii i pomysłów mieszkańców i uwzględnienia ich w przygotowywanej strategii.

Aktualizacja strategii – to proces społeczny angażujący mieszkańców, a powstały w jego wyniku efekt – to produkt w postaci pisemnego dokumentu. Aktualizacja strategii rozwoju problemów społecznych polegała na:

- zaangażowaniu różnorodnych uczestników – liderów lokalnych reprezentujących społeczność gminy i samorząd;
- aktywnym uczestnictwie lokalnych liderów w warsztatach ukierunkowanych na rozwiązanie określonych problemów (zatwierdzali wyniki każdego etapu pracy przygotowywali wnioski do następnych etapów)
- pracy konsultanta, który moderował przebieg warsztatów i dopracowywał materiał od strony merytorycznej w okresach pomiędzy warsztatami

Zarządzeniem Nr 92.2012 Wójta Gminy Szudziałowo z dnia 08 marca 2012 roku został powołany Zespół ds. opracowania projektu aktualizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, Zarządzeniem Nr 123.2012 z dnia 08.08.2012r w sprawie zmiany składu Zespołu ds. opracowania projektu aktualizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ostateczny skład zespołu przedstawia się następująco:

LP.	Imię i nazwisko	Nazwa Instytucji / organizacji
1	Elżbieta Maria Harbacewicz	Przewodniczący Zespołu, Sekretarz Gminy
2	Ewa Katarzyna Grasewicz	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, kierownik
3	Renata Czaban Tarasewicz	Urząd Gminy, inspektor
4	Jerzy Ponikwicki	Urząd Gminy, inspektor
5	Bohdan Olchowik	Zespół Szkół, Dyrektor
6	Elżbieta Jaroszewicz	Gminny Ośrodek Animacji Kultury i Rekreacji, Dyrektor
7	Mirosław Grabowicz	Zakład Gospodarki Komunalnej, Dyrektor
8	Agnieszka Monika Kukisz	Dyrektor Szkoły Podstawowej w Babikach

Zadaniem Zespołu było wypracowanie propozycji zmian zapisów w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz wypracowanie ostatecznej wersji Strategii.

Harmonogram prac związanych z aktualizacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych:

I warsztat 16 kwiecień 2012r.

Cel warsztatu:

- przygotowano zespół do prac nad aktualizacją strategii (zapoznano uczestników z metodologią opracowania strategii). Wypracowano diagnozę sytuacji społecznej w gminie, dokonano

analizy silnych i słabych stron polityki społecznej w Gminie Szudziałowo oraz identyfikacji szans i zagrożeń płynących z otoczenia zewnętrznego – analiza SWOT stanowiących podstawę wizji rozwoju społecznego.

II warsztat 04 czerwiec 2012r.

Cel warsztatu:

- aktualizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych poprzez:
- analizę problemów i zasobów społecznych występujących w gminie, widzianych z perspektywy różnych podmiotów
- identyfikację obszarów priorytetowych polityki społecznej w Gminie Szudziałowo
- określenie potrzeb społecznych oraz poziomu ich zaspokajania
- analizę poziomu integracji społecznej mieszkańców gminy

III warsztat 31 sierpień 2012.

- aktualizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych poprzez:
- przypomnienie struktury dokumentu GSRPS
- prezentację zasad rozwoju społecznego w gminie
- określenie wizji rozwoju gminy
- sformułowanie celów strategicznych
- określenie sposobu zarządzania realizacją strategii
- przygotowanie projektu dokumentu

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy, które działają w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne na przykład organizacje pozarządowe.

Zasoby społeczne występujące na terenie gminy Szudziałowo:

Zasoby instytucjonalne:

Instytucja/organizacja	Pełnione role i zadania
Zespół Szkół w Szudziałowie, Szkoła Podstawowa w Babikach	Edukacja i rozwój kultury z elementami zachowania tradycji
Gminny Ośrodek Animacji Kultury i Rekreacji	Szczerzenie kultury, integracja środowiska lokalnego, organizacja imprez kulturalno rekreacyjnych.
Gminna Biblioteka Publiczna	Gromadzenie i udostępnianie księgozbioru, promocja regionu i rozwój kultury
Ośrodek Zdrowia	Opieka zdrowotna i profilaktyka
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Pomoc osobom i rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych

Parafie Rzymskokatolickie i Prawosławne	Szerzenie wiary, promocja dialogu społecznego i tolerancji
Nadleśnictwo	Gospodarka zasobami leśnymi, praca na rzecz ochrony środowiska, promocja terenów zielonych
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Monitorowanie i pomoc osobom i rodzinom z problemem uzależnień
Gminny Zespół Interdyscyplinarny	Monitorowanie i pomoc rodzinom dotkniętym przemocą.
Ochotnicze Straże Pożarne	Ochrona przeciwpożarowa, pomoc w sytuacjach kryzysowych np. klęsk żywiołowych, promocja kultury
Rady sołeckie	Integracja lokalnego środowiska
Świetlice wiejskie	Integracja środowiska lokalnego
Klub sportowy „Sudovia”	Promowanie aktywnego spędzania czasu wolnego, promocja sportu
Aktywni radni	Reprezentowanie interesów mieszkańców, podejmowanie decyzji w sprawach gminy, integracja lokalnego środowiska

Zasoby osobowe:

- Wójt
- radni, sołtysi
- nauczyciele, Rada Pedagogiczna
- lekarze
- pielęgniarki środowiskowe
- ksiądz
- organista
- policjant
- straż graniczna
- strażacy
- samorządowcy
- bibliotekarz
- działacze sportowi
- pracownicy socjalni
- społecznicy
- handlowcy

- inne zasoby

- dobra organizacja komunikacji
- przynależność gminy do stowarzyszenia „Przyjaciół Gminy Szudziałowo”,

Identyfikacja głównych obszarów problemowych w sferze pomocy społecznej w gminie Szudziałowo dokonana została na spotkaniach warsztatowych. Przeanalizowano również możliwości oraz ograniczenia istniejące w samym systemie pomocy społecznej jak i poza nim. Pozwoliło to określić rzeczywisty obraz warunków realizacji strategii i formułowania programów operacyjnych w gminie.

Opracowując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Szudziałowo opierano się na dokumentach strategicznych zawierających cele lub działania zbieżne z opracowanym dokumentem. Wszelkie działania zawarte w obszarach problemów społecznych znajdują swoje uzasadnienie w najbardziej istotnym dla kształtowania polityki rozwoju lokalnego dokumencie strategicznym Strategii Rozwoju Gminy Szudziałowo (przyjętej przez Radę Gminy w dniu 2005r.). Są nimi:

Strategia Rozwoju Gminy Szudziałowo

Misja gminy Szudziałowo:

Gmina Szudziałowo jest zamieszkiwana przez ludność utrzymującą się z rolnictwa, pracy zarobkowej i usług .

Atuty gminy to:

- duże zasoby leśne stwarzające możliwości surowcowe i przetwórstwa drzewnego, a także rozwoju zbieractwa;
- rolnicza przestrzeń produkcyjna przy znacznych zasobach gruntów Agencji Własności Rolniczej Skarbu Państwa, co stwarza możliwości produkcji rolnej o wartościach ekologicznych;
- przebieg przez teren gminy dróg krajowych: Białystok-Krynki-granica Państwa oraz Sokółka-Krynki-granica Państwa, stwarzają możliwości rozwoju urządzeń obsługi komunikacji i turystyki;
- projektowane przejście graniczne w Wojnowcach - czynnik dynamizujący rozwój gminy;
- Strażnica Graniczna w Szudziałowie;
- sąsiedztwo granicy z Białorusią, co stwarza możliwości rozwoju urządzeń ochrony granic, a także z-ugi turystów i wymiany przygranicznej;
- walory turystyczne dużej części gminy leżącej w Parku Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej, a także istnienie szlaku turystycznego Kruszyniany - Bohoniki (szlak tatarski);
- walory środowiska przyrodniczego (czyste powietrze, gleby, lasy), co daje możliwość rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz turystyki i agroturystyki;

- projektowany rozwój urządzeń infrastruktury technicznej

Jest to gmina przyjazna dla inwestorów, dobrze promująca swoje walory, oferująca czyste środowisko, czystą wodę i zdrową żywność.

Cele strategiczne:

- A. Gmina Szudziałowo obszarem rozwoju nowoczesnego rolnictwa i powstającej w jego otoczeniu konkurencyjnej przedsiębiorczości, racjonalnie i efektywnie wykorzystujących lokalne zasoby w celu podwyższenia dochodów mieszkańców i budżetu Gminy
- B. Gmina Szudziałowo obszarem trwałego i zrównoważonego rozwoju infrastruktury zapewniającej atrakcyjne warunki życia mieszkańców i funkcjonowania podmiotów gospodarczych.
- C. Gmina Szudziałowo obszarem rosnącej dostępności do infrastruktury społecznej życia kulturalnego, edukacji i wszechstronnego rozwoju osobistego mieszkańców.
- D. Gmina Szudziałowo sprawnie i nowocześnie zarządzana jednostka samorządu terytorialnego, efektywnie świadcząca swoim mieszkańcom wysokiej jakości usługi komunalne.

Dokumentem pozwalającym programować rozwój lokalny jest także dotychczasowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007–2013.

Założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są spójne ze Strategią Gminy Szudziałowo opracowaną w 2003 roku.

Kolejnym istotnym dokumentem pozwalającym programować rozwój społeczny jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sokólskiego. przyjęta uchwałą Nr XL/318/06 Rady Powiatu Sokólskiego z dnia 30 czerwca 2006 r. Do zadań powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych oraz integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce opracowało „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sokólskiego „. Okres obowiązywania strategii wyznaczony został do 2013r.

Strategia określa główne kierunki działań powiatu w zakresie pomocy społecznej oraz rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych i jest dokumentem otwartym na złączną dyskusję oraz wszelkie konstruktywne uwagi i wnioski. Możliwe i wskazane są jej modyfikacje i przeobrażenia w miarę zmieniających się potrzeb i możliwości realizacji wyznaczonych celów.

Priorytety działań spójne z gminną strategią:

1. Opieka nad rodziną i dzieckiem.
2. Integracja społeczna osób niepełnosprawnych
3. Opieka nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi

Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego jest zgodna z założeniami polityki państwa w tym zakresie, a także jest spójna ze Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa.

Cel główny strategii: „Polityka społeczna sprawnym i skutecznym elementem systemu wsparcia społecznego mieszkańców Podlasia” sprzyja realizacji priorytetu „Rozwój instytucji i urządzeń infrastruktury społecznej o zasięgu i znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym w dziedzinie zdrowia, opieki społecznej i kultury oraz podnoszenia w ten sposób rangi i pozycji ośrodków regionalnych województwa i jego integracji wewnętrznej” zawartego w strategii rozwoju województwa podlaskiego.

Cel strategiczny obszaru **„Rodzina”** niesie za sobą realizację następujących celów operacyjnych zgodnych z celami gminnej strategii.

1. Stworzenie sprawnego i efektywnego systemu wspierania instytucji rodziny.
2. Wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji, szczególnie opiekuńczo-wychowawczych oraz wyrównywania szans rozwojowych dzieci i młodzieży.
3. Przeciwdziałanie patologiom społecznym wewnątrz rodziny.
4. Polepszanie warunków materialno-bytowych rodzin.
5. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem.
6. Prowadzenie działań zapobiegających zjawisku ubóstwa i wykluczeniu społecznemu.
7. Wspieranie działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób i rodzin wykluczonych społecznie.
8. Usprawnienie systemu wsparcia społecznego.
9. Otoczenie opieką i wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych.

III. DIAGNOZA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

1. INFORMACJE O GMINIE

1.1 Położenie gminy

Gmina Szudziałowo położona jest we wschodniej części województwa podlaskiego i przylega do granicy z Białorusią. Jej powierzchnia wynosi **30 164 ha**, podzielona jest na **34** sołectwa (49 miejscowości) i liczy ponad **3000** mieszkańców. Gęstość zaludnienia wynosi 14 osób na 1 km.² i jest jedną z najniższych w województwie.

Gmina ma charakter typowo rolniczy. W produkcji dominują tradycyjne uprawy podstawowych zbóż i ziemniaków. Na terenie gminy istnieje ogółem **1 145** indywidualnych gospodarstw. Średnie liczy **8,8 ha**. Pozarolniczą działalność prowadzi **75** podmiotów gospodarczych, głównie osób fizycznych. Olbrzymim bogactwem gminy są lasy. Zajmują ok. **13 854 ha**, co stanowi **45,9 %** ogólnej powierzchni gminy.

Główne atuty gminy to przede wszystkim:

- duże zasoby leśne stwarzające możliwości surowcowe i przetwórstwa drzewnego,
- projektowane przejście graniczne w Wojnowcach - traktowane jako czynnik dynamizujący rozwój gminy,
- sąsiedztwo granicy z Białorusią, co stwarza możliwości rozwoju urządzeń ochrony granic, a także obsługi turystów i wymiany przygranicznej.

Przyszłość

Polityka przestrzenna gminy jest podporządkowana głównej funkcji gminy jaką jest w dalszym ciągu produkcja rolnicza, której podstawą jest średniej jakości rolnicza przestrzeń produkcyjna i związana z nią obsługa rolnictwa.

Najkorzystniejszą specjalizacją rolnictwa będzie uprawa zbóż, ziemniaków oraz hodowla trzody chlewnej i bydła.

W polityce przestrzennej gminy istotną rolę będą odgrywały również funkcje uzupełniające gminy związane z:

- rozwojem komunikacji i turystyki przy przebiegających przez teren gminy drogach krajowych i wojewódzkich ,

- wzrostem znaczenia funkcji ekologicznej i rekreacyjnej,
- mieszkalnictwem i obsługą ludności,
- rozwojem przemysłu związanym z przetwórstwem rolno-spożywczym i produkcją leśną na bazie lokalnych surowców.

Z uwarunkowań rozwoju gminy Szudziałowo wyłaniają się pewne szanse rozwojowe, które należy wykorzystać w polityce gospodarczej i planowaniu przestrzennym. Te elementy powinny być s2-otem promocji gminy jako propozycje potencjalnym inwestorom.

Kierunki Rozwoju

Przemysł i rzemiosło produkcyjne powinny się rozwijać w gminie w oparciu o aktywność gospodarczą mieszkańców gminy, niewykorzystany majątek produkcyjno-rolniczy i pozarolniczy, tworzone warunki terenowe oraz możliwości eksploatacji surowców mineralnych.

W gospodarczym rozwoju gminy Szudziałowo, lasy stanowią poważne bogactwo i szansę rozwojową. W perspektywie gospodarczą funkcją lasów pozostanie, jak obecnie, produkcja wysokiej klasy surowca drzewnego na rzecz gospodarki narodowej oraz na potrzeby właścicieli, jeśli chodzi o lasy prywatne. Rodzaj pozyskanego surowca to głównie drzewo gatunków iglastych i częściowo gatunków liściastych. Z-ozwienie pozyskanego surowca (przerób tartaczny, produkcja sklejki, okleiny, zapalek, papieru, płyt wiórowych, itp.) odbywa się poza obszarem gminy. Tym niemniej, w pobliżu lasów na terenie gminy, prowadzona będzie, na szerszą skalę niż dotychczas, przeróbka drewna. W perspektywie powinno wzrosnąć także pozyskiwanie i przetwarzanie runa leśnego i owoców leśnych na cele konsumpcyjne w kraju i na eksport. Ważną funkcją lasów pozostanie funkcja wodo i glebochronna a także ostoja dzikiego ptactwa i zwierzyny. Stąd też w rozwoju gospodarczym szansą też jest łowiectwo prowadzone przez koło łowieckie w siedmiu obwodach łowieckich. Postuluje się także powrót do bartnictwa na terenach leśnych, co podniosłoby atrakcyjność oferty produktów leśnych o najwyższych parametrach ekologicznych. Obszar lasów wchodzących w skład Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej stanie się w perspektywie z-awowym obszarem turystycznym gminy o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, stąd też koniecznym jest dostosowanie w planach urzędzeniowych gospodarstwa leśnego sposobu gospodarki leśnej na tych terenach do priorytetu funkcji turystycznych, a także w opracowywanym planie ochrony PKPK powinny być zawarte sposoby wykorzystywania do celów turystycznych. W perspektywie powinna wzrosnąć powierzchnia lasów. Przewiduje się zalesienie ponad 2000 ha gruntów nie przydatnych rolniczo. Najwięcej gruntów do zalesienia przeznaczają się we wsiach: Wierzchlesie, Wojnowce, Knyszewicze Duże, Nowy Ostrów i Poczopek. Główne gatunki drzew wprowadzanych podczas zalesień stanowią: dąb szypułkowy, jesion wyniosły, olsza czarna, świerk, sosna oraz gatunki domieszkowe: lipa drobnolistna, klon zwyczajny, brzoza i modrzew europejski.

Zasadniczym walorem funkcji turystyczno - wypoczynkowej gminy są tereny leśne, szczególnie położone w pobliżu cieków wodnych. Ponadto czystość środowiska jest elementem wzbogacającym atrakcyjność turystyczno - wypoczynkową gminy.

Na terenach położonych na obrzeżach PKPK, określonych jako rekreacyjne, należy tworzyć sukcesywnie zasoby gruntów komunalnych i Skarbu Państwa dla potrzeb wypoczynku pobytowego, świątecznego i codziennego. Przewiduje się dalszy rozwój budownictwa letniskowego w miejscowościach: Lipowy Most, Sosnowik, Poczopek i Talkowszczyzna.

Duże możliwości wykorzystania turystycznego mają istniejące na terenie gminy szlaki turystyczne a m.in. szlak turystyki pieszej (szlak tatarski Bohoniki – Kruszyniany).

Do celów turystycznych należy wykorzystać także budynki opuszczone we wsiach oraz niewykorzystane obiekty usługowe - głównie poszkolne. Tereny leśne o znakomitych walorach przyrodniczych staną się w przyszłości obiektem wzrastającego zainteresowania turystyki kwalifikowanej krajowej i zagranicznej (złodnicy, myśliwi) i z myślą o nich należy dążyć do rozwoju bazy obsługi tej grupy turystów.

Gmina Szudziałowo pozostanie obszarem o wiodącej funkcji rolniczej. Stosunkowo dobre gleby, z zębą klas IV, sprzyjają rozwojowi rolnictwa, choć warunki wilgotnościowe gleb i ich znaczne zamienienie nie są sprzyjające. Pomimo zajmowania znacznej powierzchni gminy przez Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej i jego otulinę, rolnictwo ma znaczną swobodę działalności gospodarczej. Dominacja indywidualnej gospodarki rolnej i możliwości łatwego powiększania arealów gospodarstw rolnych z uwagi na wyludnienie wsi i znaczne areale gruntów Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, będzie sprzyjającym czynnikiem dostosowania się rolnictwa gminy do standardów europejskich. Jest paradoksem, że sytuacja istniejącego rolnictwa gminy spowodowana jest zanikiem szeregu wsi, co uważane jest obecnie za niedorozwój gospodarczy, będzie już za kilka lat (z chwilą wejścia Polski do Unii Europejskiej) pozytywnym elementem polityki rolnej, jaką Polska będzie musiała stosować. Gmina Szudziałowo w zakresie gospodarki rolnej może bardzo szybko i to bezboleśnie przystosować się do warunków Unijnych. Stan użytków rolnych jest dobry. Brak jest dużych kompleksów nieużytków rolnych. Istniejące możliwości produkcji rolnej, wynikające z jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz sąsiedztwo Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej, przemawiają raczej za rozwojem rolnictwa ekologicznego. Nie wyklucza się także intensywnej produkcji rolnej na terenach oddalonych od Parku Krajobrazowego. Przestrzenne rozmieszczenie kompleksów gleb i ich przydatności wskazują na możliwości kontynuacji dotychczasowych kierunków produkcji rolniczej tj. produkcji głównie zbóż, w tym żyta i owsa oraz hodowli trzody chlewnej i bydła. Inne formy upraw, podobnie jak obecnie, będą posiadały mniejsze znaczenie.

Przewiduje się dalsze zmniejszenie się ilości gospodarstw rolnych, przy zwiększeniu się ich średniej powierzchni. Tempo tych zmian będzie zależeć od polityki rolnej Państwa (ceny produktów rolnych, ceny środków do produkcji, możliwości zbytu, kredytowanie rolnictwa) oraz od możliwości tworzenia nowych miejsc pracy na wsi i w miastach dla ludności odchodzącej z rolnictwa.

1.2 Walory przyrodniczo – kulturowe i gospodarcze

Dużym atutem Gminy Szudziałowo są walory turystyczne: duża część gminy leży w Parku Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej. Tędy prowadzi szlak (tatarski) Kruszyniany- Bohoniki.

Malownicze krajobrazy i położenie w obrębie Puszczy Knyszyńskiej daje możliwość rozwoju turystyki i agroturystyki. Szczególnie przemawia za tym, bogata w gatunki fauna i flora. Duża powierzchnia lasów to naturalna oczyszczalnia atmosfery - zielone płuca dla całej Polski. Swoistą ciekawostką przyrody są w ostatnich latach zakładane w leśnych uroczyskach żeremia bobrowe, wyglądające jak prawdziwe osiedla. Budowane przez nie tamy i sztuczne zalewy wprawiają w zachwyt i podziw niejednego turystę. Puszcza Knyszyńska jest jednym z najwspanialszych muzeów przyrody i krajobrazu Polski z pięknymi pomnikami przyrody - okazałymi, wiekowymi sosnami i dębami. Prawdziwych wrażeń dostarcza spotkanie oko w oko ze stadem żubrów, zwłaszcza w okresie jesienno-zimowym.

Tereny Gminy Szudziałowo położone są w trójkącie pomiędzy Kuźnicą, Sokółką i Krynkami, jest to jedyny rejon wschodniej Białostoczczyzny, gdzie występują zaścianki, czyli, jak je dawniej powszechnie zwano, "okolice" szlacheckie. Horczaki Dolne, ta malownicza miejscowość - to dawny zaścianek powstały w 1558 roku. Wiele tu zieleni i starych drzew. Drogę oceniają rozłożyste lipy, zagrody są duże, z ogromnymi podwórzami. Przed Horczakami Dolnymi natrafimy na pozostałości folwarku Horczaki, który przed ostatnią wojną należał do Józefa Horczaka.

Z Horczaków Dolnych szeroki gościniec wiedzie nas do sąsiedniej miejscowości Horczaki Górne, a zupełnie dalej na północny wschód, szeroką kotliną, wśród malowniczych, częściowo zalesionych wzgórz. Pofałdowana okolica przypomina tereny podgórskie. Na nasłonecznionych zboczach rośnie mnóstwo barwnych kwiatów i wonnych ziół, wiele tu także polodowcowych gazowych.

Po kilku kilometrach marszu dochodzimy do Wojnowiec, typowej ulicówki, ładnie położonej wśród pagórków u stóp najwyższego wzniesienia Wzgórz Sokólskich - Góry Wojnowskiej. W Wojnowcach oprócz kilku ładnych, starych chałup zachowały się dwa wiatraki położone na dwóch przeciwległych krańcach wsi, obydwa pozbawione już skrzydeł. Z Wojnowiec wędrujemy szosą do Zubrzyicy Wielkiej, a stąd żwirowym gościńcem na południowy wschód do Zubrzyicy Małej - obie te miejscowości to dawne zaścianki. Tuż za Zubrzycą Małą, przy samej granicy, w kolonii Minkowce znajduje się zupełny unikat - doskonale zachowany wiatrak sokólski, i do tego ciągle jeszcze czynny. Zastosowano w nim ciekawe rozwiązanie chłodzenia łożyska: za pomocą powietrza napływającego od strony nawietrznej specjalna rynna z desek. Drugi wiatrak, z 1900 roku, również w dobrym stanie, ale nieużywany, stoi przed Minkowcami, na wzgórzu przy cmentarzu.

Sama wieś, długa ulicówka rozciągnięta wzdłuż granicy, ma regularny układ i jest bardzo ładna. Prawie wszystkie zabudowania są drewniane, ustawione szczytami do drogi ocienionej starymi drzewami. Chaty mają klasyczne proporcje, ozdobne węgły, geometryczne układy deseczek na ścianach szczytowych oraz niewielkie ganeczki. Niemal w każdym obejściu stoi drewniany spichlerzyk konstrukcji zrębowej, część stodoł ma czterospadowe dachy i jest kryta strzechą. We wsi znajduje się też niewielki drewniany kościółek wybudowany po ostatniej wojnie. Za Minkowcami skręcamy w piaszczystą drogę wiodącą na południowy zachód. Mijamy niewielkie laski i brzozowe zagajniki, by wreszcie wyjść na otwarty teren z mozaiką lekko sfałdowanych pól. Po prawej, na wzgórzu w grupie starych drzew znajdują się pozostałości folwarku Zubowszczyzna: fragmenty zabudo-

wań gospodarczych i lipowych alei. Tuż obok, również w otoczeniu bujnej zieleni, rozciąga się niewielka wioseczka - dawny zaścianek - o tej samej nazwie Zubowszczyzna. Dochodzimy do gościńca, który wiedzie do niewielkiej wsi Babiki założonej przez bojarów Milenków, położonej na skraju otoczonej wzgórzami rozległej kotliny z łąkami, zwanej uroczyskiem Bahon.

Na obrzeżach tej kotliny znajduje się kilka interesujących miejscowości. Około 1,5 km na północ od Babik leży mały, ładny zaścianek Miskieniki Wielkie, z drewnianymi chałupami, spichlerzami, stodołami krytymi słomą. Do zabudowań przylega z północy rozległy teren dawnego falworku Miskieniki, z łąką obrzeżona rzędem topoli i świerków. Lipowa aleja prowadzi do zachowanego dworu z ganeczkiem i licznymi przybudówkami. W odległości 1 km na zachód od Babik leży miejscowość o oryginalnej nazwie Samogród. Niegdyś była to zapewne większa wieś, o czym świadczą grupy starych drzew liściastych rosnące przy wąskiej polnej drodze. Obecnie jest tu tylko plebania i piękna drewniana cerkiew z połowy XIX wieku, przeniesiona z Wierzchlesia i ustawiona na miejscu dawnej świątyni. Pomalowana na żółto cerkiew stoi na niewielkim wzniesieniu, otoczona starymi lipami, rosnącymi tak gęsto, że budowli nie widać z odległości 200 m szosy. Za cerkiewnym murem wśród drzew spoczywa otoczony drewnianym płotkiem tajemniczy piaskowcowy kamień nagrobny z trudnym do odczytania napisem: "Tu leżą grzesznicy Kazimierz Zuzanna Kanierow-Wiszczyńscy, rok zejścia 1733". U dołu widnieje charakterystyczny motyw trupiej czaszki ze skrzyżowanymi piszczelami. Według miejscowego batiuszki jest płyta poświęcona fundatorom cerkwi. Przytacza on legendę o tym, jak pewien człowiek zabłądziwszy w lesie zląkł, że jeśli go ktoś wybawi z opresji, to ufunduje w tym miejscu świątynię. Znalazł go wieśniak ze Słójki i pokazał drogę. Nieznajomy dotrzymał słowa, ufundował w puszczy świątynię i kazał się pochować obok niej. Niedaleko od cerkwi w Samogrodzie, nieco na południe, stoi wiatrak w Szczęsnowiczach, ostatni już z wiatraków sokólskich na tym terenie.

2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Liczba ludności gminy w latach 2009-2011 kształtuje się niemalże na jednakowym poziomie. I tak:

- 1) **2009** rok - ogółem **3329** ; mężczyzn **1698**; kobiet **1631**
- 2) **2010** rok - ogółem **3428**; mężczyzn **1731**; kobiet **1697**
- 3) **2011** rok - ogółem **3352**; mężczyzn **1687**; kobiet **1665**

Ludność gminy w latach 2009-2011 według płci i wieku przedstawia poniższa tabela:

Tab. 1 Struktura ludności gminy według poszczególnych grup wiekowych

W latach	2009/liczba ludności	2010/liczba ludności	2011/liczba ludności
18-40 lat	1108	1095	1077
41-60 lat	890	952	885

61-70 lat	329	342	326
71-80 lat	393	352	326
81 lat i więcej	213	233	264

Źródło: dane z Ewidencji Ludności Urzędu Gminy Szudziałowo

Struktura wiekowa ludności gminy jest malejąca, przeważa ludność w wieku produkcyjnym, a relacje pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi nie zmieniają się szczególnie, ponieważ odchylenia są nieznaczne i wahają się w obie strony. Należy jednak zauważyć tendencję spadkową w grupie dzieci osób od 18 do 40 i wzrost osób w wieku 81 lat i więcej.

Tab.2 Ludność w sołectwach gminy Szudziałowo w latach 2009- 2011

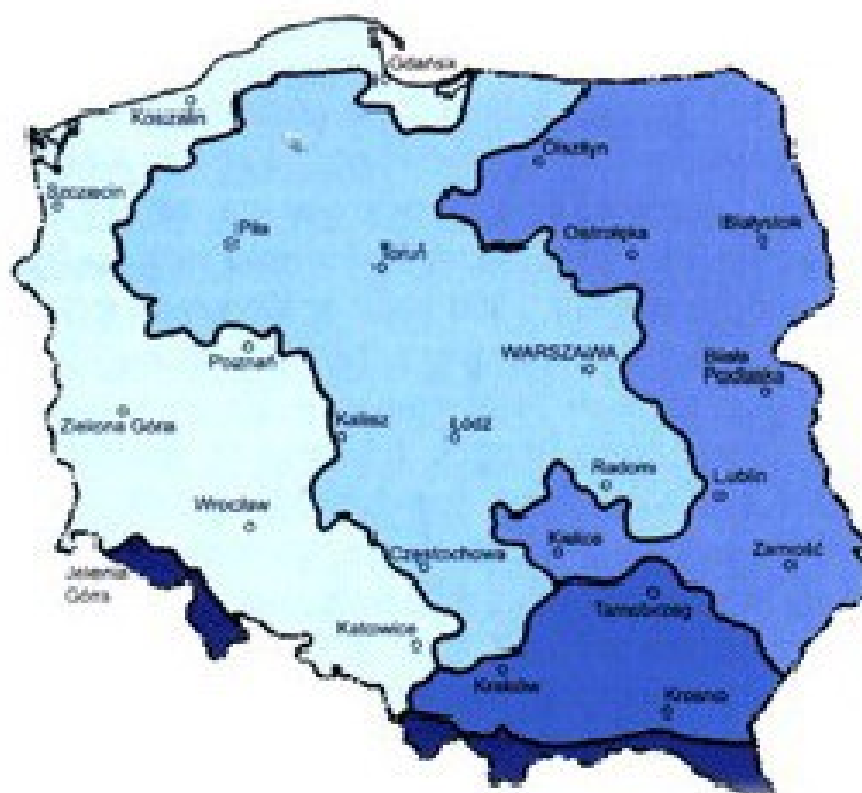
Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców		
		2009	2010	2011
1.	Babiki	97	92	91
2.	Boratyńszczyzna	45	46	42
3.	Chmielowszczyzna	42	42	42
4.	Grzybowszczyzna	31	31	30
5.	Harkawicze	44	42	40
6.	Horzaki	114	113	112
7.	Knyszewicze	92	91	89
8.	Kozłowy Ług	45	47	45
9.	Lipowy Most	20	22	20
10.	Łaźnisko	65	64	63
11.	Minkowce	175	172	173
12.	Mieszkeniki Wielkie	89	88	83
13.	Nowinka	64	61	51
14.	Nowy Ostrów	46	46	46
15.	Ostrówek	86	85	85
16.	Ostrów Północny	136	132	129
17.	Pierozki	50	46	46
18.	Poczopek, Markowy Wygon,	52	56	51
19.	Rowek, Jeziorek	39	38	37
20.	Słójka	60	60	58
21.	Słoja	98	97	99
22.	Słójka Borowszczyzna	40	38	37
23.	Sosnowik	24	24	25
24.	Suchynicze	109	101	103
25.	Sukowicze	57	56	54
26.	Szczęsnowicze	82	84	85
27.	Szudziałowo	782	777	760
28.	Talkowszczyzna, Klin	98	98	96
29.	Trzciano Nowe	76	78	77
30.	Wierzchlesie	369	369	361
31.	Wojnowce	137	136	137
32.	Usnarz Górny	89	85	83
33.	Zubrzyca Mała	73	72	68
34.	Zubrzyca Wielka	68	67	63

Źródło: dane z Ewidencji Ludności Urzędu Gminy Szudziałowo

Powyższa tabela pokazuje, że w większości sołectw liczba mieszkańców zmniejsza się np. w miejscowości Szudziałowo (siedzibie gminy) zmniejszyła się w okresie 3 lat o 22 osoby. Natomiast w sołectwie Chmielowszczyzna liczba mieszkańców utrzymuje się na stałym poziomie – 42 mieszkańców. Teren gminy jest rozległy i słabo zaludniony, gęstość zaludnienia wynosi około 14 osób na 1km².

3. SYTUACJA GOSPODARCZA

Szudziałowo jest gminą typowo rolniczą. Jej powierzchnia zajmuje obszar o wielkości 30164 ha. Według podziału Polski na strefy klimatyczne gmina Szudziałowo położona jest w obrębie strefy wschodniej.

- Rejon zachodni (umiarkowanie ciepły o wpływach oceanicznych);
- Rejon rzeński (mniej ciepły, ubogi w opady);
- Rejon wschodni (chłodny o wpływach kontynentalnych);
- Rejon podgórski (ciepły, stosunkowo długi okres wegetacyjny);
- Rejon górski (chłodny, stosunkowo krótki okres wegetacyjny);

OKRES ZIMOWY

Strefa klimatyczna   Temperatura obliczeniowa powietrza na zewnątrz budynków w °C

I	-16
II	-18
III	-20
IV	-22
V	-24

Źródło: PN-76/B-03420 *Wentylacja i klimatyzacja. Parametry obliczeniowe powietrza zewnętrznego*

Jest ona wyraźnie chłodniejsza od sąsiadującej z nią od zachodu dzielnicy środkowej. Liczba dni mroźnych wynosi tu 50-60 dni, z przymrozkami 110-138 dni w ciągu roku. Czas trwania pokrywy śnieżnej waha się w granicach 80-87 dni. Opad jest większy niż w dzielnicy środkowej i wynosi 550-650 mm. Okres wegetacyjny trwa tu 200-210 dni, a początek robót polowych przypada na ostatnią dekadę marca i pierwszą kwietnia. Podstawową formą własności są gospodarstwa rolne.

Gmina stawia na rozwój turystyki. Szansą dla mniejszych gospodarstw rolnych, które nie zdołały przystosować się do nowej sytuacji gospodarczej jest rozwój agroturystyki. Rozwija się ona

powoli, władze lokalne inwestują w rozwój infrastruktury, aby zachęcić turystów do odwiedzania gminy oraz przyciągnąć jednocześnie inwestorów zewnętrznych.

3.1 Działalność usługowa i gospodarcza

Siedzibą gminy jest miejscowość Szudziałowo. Pełni ona funkcję ośrodka obsługi lokalnej w zakresie: ochrony zdrowia, kultury oraz obsługi administracyjnej. Na jej terenie funkcjonują podstawowe obiekty usługowe takie jak: biblioteka, agencja pocztowa, bank spółdzielczy, ośrodek zdrowia, apteka, zespół szkół.

Rolniczy charakter gminy powoduje, że na jej obszarze funkcjonuje niewiele podmiotów prowadzących działalność pozarolniczą. Formą prowadzonej działalności są najczęściej małe rodzinne lub jednoosobowe firmy zajmujące się działalnością handlową, usługową, produkcyjną. Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku w gminnej ewidencji działalności gospodarczej zarejestrowanych było 139 podmiotów gospodarczych. Są to drobne podmioty, działające na zasadzie samozatrudnienia lub zatrudniające tylko kilku pracowników. Podmioty te prowadziły działalność w następujących branżach:

- betoniarstwo, murarstwo, usługi remontowo-budowlane, instalatorstwo elektryczne, usługi transportowe, handel artykułami spożywczymi i przemysłowymi, ubój zwierząt gospodarskich, usługi weterynaryjne, tartaki, mechanika samochodowa, produkcja wyrobów z drewna, fryzjerstwo, inseminacja zwierząt, działalność kulturalno-usługowa, agencja ubezpieczeniowa, usługi leśne, usługi i zaopatrzenie rolnictwa.

4. ZDROWIE I OPIEKA ZDROWOTNA

W Gminie Szudziałowo funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki, który ze środków otrzymanych z Narodowego Funduszu Zdrowia w ramach umowy na świadczenia zdrowotne zapewnia świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej mieszkańcom gminy. Samorząd wspiera te działania w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia.

Od kilku lat w Polsce obserwuje się wzrost zachorowań na wiele chorób tzw. cywilizacyjnych. Podobną tendencję obserwuje się na terenie Gminy Szudziałowo.

Infrastruktura i zasoby systemu ochrony zdrowia

1. Podstawowa Opieka Zdrowotna- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Szudziałowie.

2. Stomatologia – 1 gabinet stomatologiczny.

Podstawowa opieka zdrowotna

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Szudziałowie zatrudnia 1 lekarzy rodzinnych, otolaryngolog.

Opieką medyczną objętych jest ok. 1898 osób i w tym 303 uczniów.

Apteki

- Punkt apteczny w Szudziałowie

Tab. 3 Zatrudnienie pielęgniarek i położnych

Pielęgniarki			Położne
Praktyki	Środowiskowe	Medycyna szkolna	Rodzinna
2	0	1	1

Dane NZOZ

Tab. 4 Pacjenci leczenia na niektóre schorzenia w NZOZ

Nazwa schorzenia	2009	2010	2011
Cukrzyca	80	68	71
Choroba niedokrwienna serca	118	94	85
Przewlekłe choroby dolnych dróg oddechowych	68	43	37
Nowotwory	7	11	12
Nadciśnienie tętnicze	331	303	296

Dane NZOZ

Tab. 5 Porady udzielane w NZOZ

Typ porad	2009	2010	2011
Wizyty domowe ogółem	107	90	107
Dzieci i młodzież do lat 18	10	6	10
Osoby powyżej 65 roku życia	55	69	86

Dane NZOZ

Liczba porad udzielanych przez lekarzy wzrasta w poszczególnych latach. Dotyczy to wszystkich grup wiekowych. Liczba wizyt domowych ma tendencję spadkowo-wzrostową.

Opieka specjalistyczna i leczenie zamknięte prowadzone jest dla mieszkańców gminy przez placówki w Łapach.

5. EDUKACJA I KULTURA

Placówki oświatowe

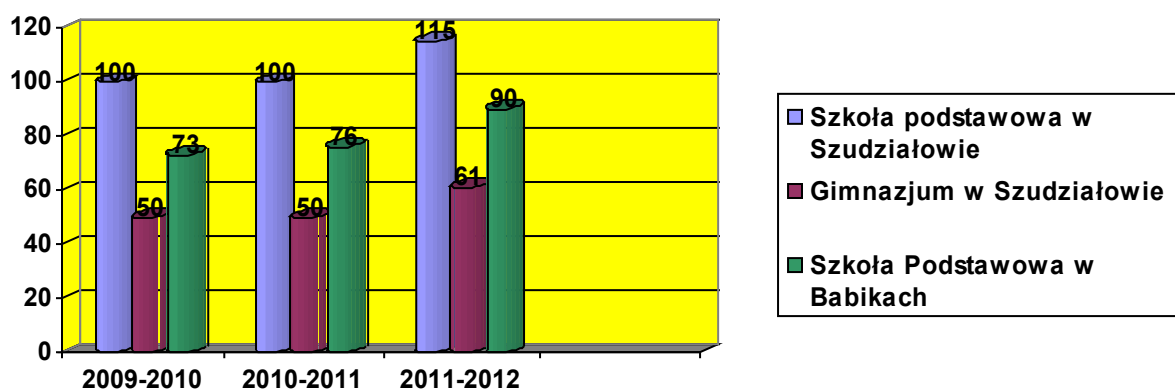
Na terenie Gminy funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Zespół Szkół w Szudziałowie (Szkoła Podstawowa i Gimnazjum)
- Szkoła Podstawowa w Babikach

Wykres 1 Liczba dzieci uczęszczających do szkół na terenie Gminy Szudziałowo w roku szkolnym 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012,

Źródło: Zespół Szkół w Szudziałowie, Szkoła Podstawowa w Babikach

W ostatnich latach liczba uczniów wzrosła znaczny wzrost w szkołach podstawowych został spowodowany rozpoczęciem nauki przez dzieci 5 letnie.

Tab. 6 Kadra pedagogiczna

	ogółem	bez stopnia	stażysta	kontraktowy	mianowany	dyplomowany
Zatrudnieni w pełnym wymiarze	33	0	1	1	5	26
Zatrudnieni w niepełnym wymiarze zajęć	13	0	0	5	2	6

Biblioteka - samorządowa instytucja kultury

1. Gminna Biblioteka Publiczna w Szudziałowie działa w strukturach Gminnego Ośrodka Animacji Kultury i Rekreacji w Szudziałowie. Biblioteka zatrudnia 2 osoby na stanowiskach:

- Zastępca dyrektora GOAKiR
- Starszy bibliotekarz 3/5 etatu

INFORMACJE OGÓLNE O GMINNEJ BIBLIOTECE PUBLICZNEJ W SZUDZIAŁOWIE

Biblioteka nie tylko gromadzi, opracowuje i udostępnia księgozbiór. Zajmuje się także udzielaniem informacji z różnych dziedzin wiedzy w oparciu o księgozbiór podręczny.

Biblioteka prowadzi także różnego rodzaju formy pracy z czytelnikiem, głównie dziecięcym, gdyż usytuowana jest w pobliżu szkoły podstawowej i gimnazjum.

Biblioteka organizuje:

Konkursy czytelnicze

- wystawki tematyczne
- wycieczki do biblioteki
- lekcje biblioteczne
- wieczory baśni z najmłodszym czytelnikiem
- zajęcia wakacyjne
- ferie zimowe
- głośne czytanie bajek w przedszkolu i kl. „o”

Biblioteka posiada w swoich zbiorach:

- literaturę piękną dla dorosłych,
- literaturę popularnonaukową
- literaturę dziecięcą
- księgozbiór podręczny
- księgozbiór regionalny + wycinki prasowe dotyczące gminy Szudziałowo
- literaturę dotyczącą unii europejskiej
- lektury szkolne

Księgozbiór

rok	Liczba woluminów GPB Szudziałowo	Liczba woluminów FB Babiki	Liczba woluminów FB Wierzchlesie
2009	20712	8751	5622
2010	20096	7932	4346
2011	19688	6889	3888
rok	liczba zakupionych nowości GPB Szudziałowo	liczba zakupionych nowości FB Babiki	liczba zakupionych nowości FB Wierzchlesie
2009	282	85	40
2010	231	105	45
2011	254	97	38

Czytelnicy

rok	GPB Sz-łowo	FB Babiki	FB W-lesie	GPB Sz-łowo	FB Babiki	FB W-lesie	GPB Sz-łowo	FB Babiki	FB W-lesie
	liczba	czytel	ników	dorośli			dzieci	do lat	15
2009	427	127	63	180	38	48	247	89	15
2010	419	128	76	160	39	53	259	89	23
2011	393	126	72	156	38	49	237	88	23

Działalność sportowa organizowana jest na bazie obiektu Zespołu Szkół w Szudziałowie, którą stanowi hala sportowa o wymiarach 48 x 24m. Ponadto gmina posiada pełno wymiarowe boisko do piłki nożnej oraz boisko do gier małych –piłka ręczna , koszykówka. Baza ta, oprócz korzystania z niej przez młodzież szkolną, jest także systematycznie wykorzystywana przez jedyny w gminie klub sportowy „SUDOVIA”, który bierze udział w regularnych rozgrywkach organizowanych przez Podlaski Związek Piłki na szczeblu VI ligi seniorów oraz w regionalnej lidze w kategorii trampkarzy młodszych.

6. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Na terenie Gminy Szudziałowo funkcjonuje posterunek policji oraz znajduje się siedziba Straży Granicznej. Ponadto nad bezpieczeństwem czuwają również Ochotnicze Straże Pożarne w Szudziałowie 3 typu S i 2 typu M, Zubrzycy Małej Usnarz Górny, Minkowce i Wierzchlesie. Straże dysponują sprzętem takim jak: samochody gaśnicze, lekkie samochody, pompy.

Ze statystyk policyjnych oraz uwag i sugestii mieszkańców gminy wynika, że najczęściej występujące zagrożenia to:

- brawurowa jazda młodych użytkowników dróg wszelkiego rodzaju pojazdami mechanicznymi,
- niewielka liczba kradzieży,
- wypalanie traw
- kierowanie pojazdami mechanicznymi i rowerami w stanie nietrzeźwości

Wśród problemów, które wiążą się z bezpieczeństwem, najczęściej zgłaszane to:

- brak monitoringu miejsc zagrożonych
- brak oświetlenia ulicznego w porze wieczorno – nocnej
- brak miejsc, w których młodzież i dzieci mogłaby spędzać czas wolny, szczególnie podczas ferii zimowych i letnich
- obecność bezpańskich psów na terenie gminy

Posterunek Policji w Krynkach utrzymuje stały kontakt z pracownikami Urzędu Gminy, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, szkołami Gminy Szudziałowo. Współpraca ta ma na celu poprawę ogólnego stanu bezpieczeństwa, pomoc rodzinom dotkniętym patologiami, przemocą, alkoholizmem. W związku z tym Policja realizuje programy prewencyjne:

- Programy prewencyjne:

1) Uwaga zagrożenie

- bezpieczne wakacje – ferie
- bezpieczna droga do szkoły – domu

- patrol szkolny

- nieletni

- żółta kartka

2) Stop patologiom

- nie bądźmy obojętni

- nie ufaj bezgranicznie

- szkoła dobrego wyboru (czyny karalne)

7. SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE SZUDZIAŁOWO

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szudziałowie utworzony został w 1990 roku. Realizuje zadania własne gminy zgodnie z wymogami określonymi przez przepisy prawa stosownie do zaleceń Wójta Gminy oraz zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej na mocy przepisów prawnych i ustaleń Wojewody Podlaskiego. Celem działania Ośrodka jest realizowanie zadań wynikających z przepisów o pomocy społecznej, w tym szczególnie umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Bezpośrednie wsparcie socjalne udzielane jest najczęściej rodzinom wielodzietnym, znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, dotkniętych bezrobociem oraz właścicielom gospodarstw rolnych o małej powierzchni i słabej klasie użytkowanych gruntów. Pomoc kierowana jest również do rodzin dotkniętych patologiami, osób nieporadnych życiowo, ludzi starych czy przewlekle chorych. Działalność Ośrodka ma za zadanie doprowadzić w miarę możliwości do osiągnięcia życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. W Ośrodku wyodrębnia się następujące stanowiska pracy: kierownik, 2 pracowników socjalnych, i księgowa.

GOPS w Szudziałowie realizuje swoje zadania na podstawie:

- ustawy o pomocy społecznej,
- ustawy o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej
- ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,

- przepisów dotyczących samorządu gminnego, finansów publicznych, rehabilitacji zawodowej i społecznej, zatrudnienia osób niepełnosprawnych, zamówień publicznych i systemu ubezpieczeń społecznych,
- przepisów wykonawczych do ustaw
- oraz statutu.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szudziałowie gospodarkę finansową na zasadach obowiązujących samorządowe jednostki budżetowe. Pomoc społeczna finansowana jest ze środków:

- budżetu gminy ,
- dotacji budżetu państwa ,
- fundusze mogą pochodzić również z: darowizn, spadków, zapisów osób fizycznych i prawnych.

Tab. 7 środki finansowe na pomoc społeczną wg źródeł pochodzenia (w zł)-wydatki:

Rok	Zadania własne (kwota)	Zadania zlecone i dotacje (kwota)	Ogółem
2009	235520	2827	238347
2010	254694	0	254694
2011	259982	0	259982

Źródło: GOPS Szudziałowo sprawozdania

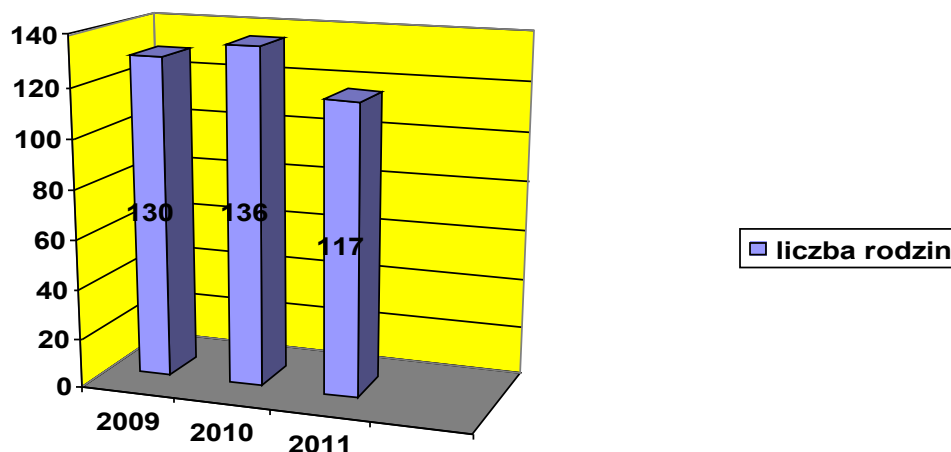
Powyżej przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy, wydatki ogółem, gdzie zsumowano wartości budżetu gminnego wraz z kwotami na zadania zlecone. Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, w rozbiciu na zadania własne i zadania zlecone należy zauważyć, że ogólnie nakłady finansowe przeznaczane na wspomaganie osób i rodzin mają tendencje wzrostową.

W realizacji zadań pomocy społecznej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szudziałowie mając na względzie realizowanie integracji społecznej i jej polityki współdziała z:

- placówkami służby zdrowia – NZOZ w Szudziałowie
- Prokuraturą,
- Sądem Rodzinnym,
- organizacjami społecznymi,
- Parafiami,
- Policją,
- Strażą Graniczną
- Szkołami,

- Sołtysami,
- Radnymi,
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Zespołem Interdyscyplinarnym
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

Wykres 2: Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2009 – 2011

Źródło: GOPS Szudziałowo - sprawozdanie MPiPS

Z przedstawionego wykresu wynika, że liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się. Dowodzi to, że społeczeństwo naszej gminy migruje.

Tab. 8 Rodzaje przyznanej pomocy społecznej w latach 2006-2008

Rodzaj zasiłku (świadczenia, pomocy)	Rok 2009		Rok 2010		2011	
	Liczba osób	Kwota	Liczba osób	Kwota	Liczba osób	Kwota
Zasiłek stały	4	2827	6	10000	5	11400
Zasiłki okresowe	62	96303	77	90994	68	92992
Zasiłki celowe jednorazowe w tym: specjalne	32	27660	58	25495	26	19348
Posiłek (w formie zasiłku)	184	25379	172	74129	156	87132
Domy pomocy społecznej	2	45307	3	54076	3	62020

Źródło :Sprawozdania GOPS Szudziałowie

Dokonując analizy danych w tabeli należy stwierdzić, że kwota środków finansowych na pomoc społeczną i inne świadczenia według powyższej tabeli sukcesywnie wzrasta. Analizując liczbę osób

korzystających z poszczególnych rodzajów pomocy można zauważyć, że najwięcej osób korzysta z zasiłków okresowych, celowych jednorazowych oraz celowych w formie posiłku w ramach wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”

Tab. 9 Liczba dzieci objętych pomocą w formie dożywiania w szkole w latach 2009 - 2011

LP.	Rok	Liczba osób
1.	2009	184
2.	2010	172
3.	2011	156

Źródło: Sprawozdania GOPS w Szudziałowie

Bardzo ważną formą pomocy jest dożywianie dzieci w szkołach podstawowych i gimnazjum. Z analizy wynika, że zarówno liczba dzieci spada, a kwota środków na dożywianie corocznie wzrasta. Przyczyną niż demograficzny, starzenie się społeczeństwa oraz wzrost cen.

Tab. 10 Ilość osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2009 – 2011 w zależności od przyczyny ubiegania się o takie świadczenia.

Przyczyny	Liczba rodzin 2009	Liczba rodzin 2010	Liczba rodzin 2011
UBÓSTWO	109	122	97
BEZDOMNOŚĆ	2	2	0
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	27	21	22
BEZROBOCIE	77	88	76
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	22	17	21
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	32	33	33
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OP.WYCH. - w tym:	33	25	20
- rodziny niepełne	22	19	19
- rodziny wielodzietne	11	7	3
PRZEMOC	0	0	1
ALKOHOLIZM	4	4	5
TRUDNOŚCI W PRZYSTOS. PO OPUSZCZENIU ZK.	1	5	2
ZDARZENIE LOSOWE	0	0	0
KŁĘSKA ŻYWIOŁOWA	0	0	0

Źródło: GOPS Szudziałowo

Z powyższych danych wynika że głównymi powodami przyznania pomocy są:

- ubóstwo
- bezrobocie
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w tym: rodziny niepełne i wielodzietne

- niepełnosprawność
- potrzeba ochrony macierzyństwa

Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy uwzględniane są tylko wtedy, gdy odpowiadają celom i możliwościom finansowym pomocy społecznej. Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje z następujących powodów: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, alkoholizmu lub narkomanii, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Ubóstwo

Problem ubóstwa i przedstawianie tego zjawiska wydaje się szczególnie trudne, ponieważ w ustawie o pomocy społecznej nie uregulowano jednoznacznie, na jakiej podstawie określić to zjawisko w rodzinie. Stanowiska w tej sprawie są rozbieżne z uwagi na subiektywne odczucia dotyczące tego problemu przez klientów pomocy społecznej oraz pracowników socjalnych. Nie zawsze przekroczenie kryterium dochodowego rodziny wskazuje na jej ubóstwo. Jednak ze statystycznego punktu widzenia rozwiązanie takie było by najwłaściwsze, ponieważ określałoby ilość rodzin, których dochody nie przekraczają pewnego progu dochodowego określonego ustawą i byłyby to wszystkie rodziny korzystające z pomocy społecznej oprócz rodzin korzystających ze specjalnych form udzielania wsparcia. Drugim rozwiązaniem może być kwalifikowanie zjawiska ubóstwa w rodzinach przez pracownika socjalnego, co było by innym sposobem określania go dla celów pomocy społecznej. Należy przy tym zauważyć, że pewne rodziny, będąc według pracownika w stanie ubóstwa, nie są w stanie faktu takiego potwierdzić, gdyż ich zdaniem radzą sobie i jest im tak dobrze. Z drugiej strony występują i takie rodziny, które nie wykazując własnych dochodów potwierdzają własny stan ubóstwa, w którym tak naprawdę nie istnieją.

Bezdomność

Bezdomność – to jedno z najgroźniejszych zjawisk patologii społecznej. Dla ludzi nią dotkniętych tragiczna jest wówczas, gdy się na nią godzą. Bezdomność stanowi zagrożenie bezpieczeństwa i spokoju społecznego, a także niebezpieczeństwo epidemiczne. Dla bezdomności charakterystyczna jest ogromna różnorodność przyczyn jej występowania między innymi to wzrost

bezrobocia, bezdomność z własnego wyboru, alkoholizm i narkomania, zaburzenia psychiczne, eksmisja, przemoc w rodzinie, przestępczość i karalność.

W chwili obecnej zjawisko bezdomności w gminie nie występuje.

Na terenie Gminy Szudziałowo nie ma typowych placówek zapewniających noclegi dla bezdomnych. Osoby potrzebujące z terenu działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szudziałowie mogą korzystać ze schroniska dla bezdomnych w Białymstoku przy ul. Świętojańskiej 2a.

Potrzeba ochrony macierzyństwa

Jednym z najbardziej niepokojących zjawisk demograficznych jest ujemny przyrost naturalny. Dlatego ochrona macierzyństwa oraz pomoc rodzinom wielodzietnym jest ważnym zadaniem państwa. Dlatego należy objąć te rodziny daleko idącą, stałą pomocą finansową (świadczenia rodzinne, urlopy macierzyńskie, zasiłki celowe, okresowe).

Bezrobocie

Bezrobocie jest przede wszystkim ogromnym problem ekonomiczno – społecznym. Ludzie bez pracy nie powiększają dochodu narodowego, a zabezpieczenia socjalne dla nich obciążają budżet. Bezrobocie jest również problemem moralnym, gdyż wyzwała w ludziach poczucie braku wartości i doprowadza ich do dobrowolnej izolacji w społeczeństwie.

Tab. 11 Liczba osób bezrobotnych wg wieku w latach 2009 – 2011.

Wiek	Liczba bezrobotnych ogółem		
	2009	2010	2011
Bezrobotni ogółem	196	195	216
Bezrobotni długotrwale	108	105	125
Bezrobotni z zasiłkiem	19	22	23

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Sokółce

Analizując liczbę bezrobotnych z punktu widzenia liczby osób bezrobotnych widzimy, że liczba ta bardzo wzrosła w 2011 roku.

Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i rodzinach wielodzietnych

Zmiany ekonomiczne dokonujące się aktualnie w Polsce sprawiają, że wiele rodzin, szczególnie wielodzietnych ma trudności z dostosowaniem się do nowej rzeczywistości społecznej. Niejednokrotnie z powodu bezrobocia, rodziny te zaczynają funkcjonować nieprawidłowo. Pojawiające się kryzysy wystawiają na próbę systemy wartości, które tworzą rodzinę, a które są niezbędnymi czynnikami wpływającymi na polepszenie więzi międzyludzkich. Wiele rodzin na terenie Gminy Szudziałowo borykając się z codziennymi problemami bywa narażonych na różne dysfunkcje rodziny, nie radzą sobie z wypełnianiem roli rodziców, szczególnie w przypadkach, gdy występują problemy niepełnosprawności, choroby psychicznej, uzależnień czy stosowania przemocy. Do tego zła sytuacja mieszkaniowa, bezrobocie i ubóstwo sprawiają, że rodzina staje się niewydolna w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Działając w tym obszarze problemów GOPS w Szudziałowie dąży do wspierania rodzin w wypełnianiu ich ról oraz stara się niwelować negatywne skutki wywołane kryzysami.

Najbliższym środowiskiem, w którym każdy z nas funkcjonuje, jest rodzina. Prawidłowo funkcjonująca rodzina zapewnia zaspokojenie podstawowych potrzeb jej członków. W rodzinie wychowują się dzieci i od tego, jak są wychowywane zależy kształt przyszłych pokoleń. Aby rodzina mogła prawidłowo funkcjonować musi mieć zapewnione odpowiednie warunki, tzn. musi mieć mieszkanie, środki finansowe na zakup żywności, odzieży, a także dostęp do lecznictwa, szkolnictwa i innych zdobyczy cywilizacji. Zachwianie któregoś z tych elementów prowadzi do dysfunkcji. Niestety, nie są to rzadkie sytuacje. Sytuacja ekonomiczna w kraju, regionie, w gminie, wysokie bezrobocie, zachwiało bezpieczeństwem socjalnym rodziny. W niejednej rodzinie została zaburzona realizacja zadań i planów życiowych. Brak pracy powoduje nie tylko zubożenie, ale również prowadzi do takich patologii, jak nadużywanie alkoholu, zdobywanie środków do życia nielegalnymi sposobami, przemoc, w tym względem współmałżonka i dzieci. Pojawia się bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, prowadząca w skrajnych przypadkach do izolowania dzieci od rodziny, poprzez umieszczanie ich w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych. Brak środków na edukację dzieci z kolei obniża ich możliwości w dorosłym życiu, utrudnia znalezienie pracy, a więc ubóstwo utrwała się i powiela w następnym pokoleniu.

O tym, że „źle się dzieje” w rodzinie, świadczą następujące sytuacje:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,

- przemoc w rodzinie – Niebieska Karta,
- kierowanie dzieci do placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych.

Liczbowo przedstawiają to poniższe tabele

Tab. 13 Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w rodzinach korzystających z pomocy Społecznej

LP	Rok-stan na 31.XII.	Ilość rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Ilość osób w tych rodzinach
1	2009	33	137
2	2010	25	110
3	2011	20	82

Źródło: GOPS Szudziałowo

Ważnym zadaniem realizowanym przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest dożywianie dzieci. Realizację tego zadania w latach 2009-2011 obrazuje tabela nr 14 i tabela nr 15.

Tab. 14 Dożywianie dzieci

Wyszczególnienie	2009	2010	2011
Liczba osób korzystających z posiłku	184	172	156
-całodzienne wyżywienie	X	X	X
-pełny obiad	184	172	156
-jedno danie gorące	x	x	x
-mleko /bułki/kanapki	x	x	x
Liczba posiłków	25379	23273	22307
-całodzienne wyżywienie	X	X	X
-pełny obiad	184	172	156
-jedno danie gorące	x	x	x
-mleko /bułki/kanapki	x	x	x

Jak wynika z powyższych zestawień , liczba uczniów korzystających z pomocy w formie dożywiania spada. Spada też liczba wydawanych posiłków natomiast rosną nakłady finansowe na realizację tego zadania.

Świadczenia rodzinne

Od 1 maja 2004r. funkcjonuje w Polsce nowy system świadczeń rodzinnych uregulowany ustawą z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych. Ustawa „wyprowadziła” ten rodzaj wsparcia rodziny z pomocy społecznej, zamieniając jednocześnie szereg dotychczasowych, niezależnych od siebie świadczeń (np. zasiłki macierzyńskie i wychowawcze) na jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami. Do systemu świadczeń rodzinnych zaliczają się także świadczenia opiekuńcze – zasiłek pielęgnacyjny oraz świadczenie pielęgnacyjne. System świadczeń rodzinnych finansowany jest ze środków budżetu państwa. Świadczenia rodzinne są ważnym elementem polityki prorodzinnej państwa.

Zadania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych obecnie realizuje Urząd Gminy w Szudziałowie.

Tab. 16 Wydatki na świadczenia rodzinne

L.p.	Wyszczególnienie	Wydatki		Liczba świadczeń	
		2010	2011	2010	2011
1	Zasiłki rodzinne	574000	538000	3998	3747
	Dodatki do zasiłków rodzinnych, w tym z tytułu:	224934	213083	2229	2104
2	Urodzenia dziecka	16000	13000	16	13
3	Opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	29334	32293	76	13
4	Samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania	0	0	0	0
5	Samotnego wychowywania dziecka	40800	36210	240	213
6	Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego do 5 roku życia	0	0	0	0
7	Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego powyżej 5 roku życia	9360	9600	117	120
8	Rozpoczęcia roku szkolnego	25000	24700	250	247
9	Na pokrycie wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła	12240	8910	136	99
10	Na pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości ,w której jest szkoła	32200	30050	644	601
11	Wychowywanie dziecka w	60000	58320	750	729

	rodzynie wielodzietnej				
12	Zasiłki pielęgnacyjne	85527	88128	559	576
13	Świadczenia pielęgnacyjne	50596	192695	17	37

Sprawozdawczość UG

Przegląd zasobów: instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny dla mieszkańców Gminy Szudziałowo

Gmina Szudziałowo nie dysponuje pełnym zapleczem instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny Placówkami, które swoim zasięgiem działania obejmują również mieszkańców Gminy Szudziałowo są :

1. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Sokółce.
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Szudziałowie
4. Sąd Rejonowy - Wydział Rodzinny i Nieletnich w Sokółce
5. Niepubliczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Szudziałowie
6. Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Szudziałowie
7. Komisariat Policji w Szudziałowie
8. Szkoły, pedagog szkolny
9. Poradnia Leczenia Uzależnień w Sokółce.

Niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba

Osoby przewlekle chore mają podobne problemy jak osoby niepełnosprawne. Borykają się z utrudnionym dostępem do specjalistycznej opieki medycznej, czy wysokimi kosztami leczenia. W obecnej chwili problemem stają się tzw. choroby cywilizacyjne, dotyczące ludzi młodych i w średnim wieku.

Alkoholizm

Poważnym problemem jest alkoholizm. Nadmierne spożywanie alkoholu wywołuje zjawiska patologiczne w życiu społeczeństwa. Problem alkoholizmu najczęściej występuje w rodzinach dotkniętych niepowodzeniami życiowymi i bezrobociem, w rodzinach o niskich dochodach, ubogich i wielodzietnych. Alkohol jest sprawcą bezdomności, przestępstw, konfliktów rodzinnych i przemocy. Przy Urzędzie Gminy działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Tab. 17 Osoby uzależnione od alkoholu w latach 2009– 2011

Lata	Płeć		Ogółem
	kobiety	mężczyźni	
2009	-	4	4

2010	-	4	4
2011	-	5	5

Źródło: sprawozdawczość GOPS.

Tabela obrazuje, że osoby uzależnione od alkoholu to w większości są mężczyźni.

Działająca w gminie Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2009 – 2011 przeprowadziła rozmowy.

Podsumowanie części diagnostycznej

Wnioski:

1. W Gminie Szudziałowo jest duża liczba osób żyjących w ubóstwie.
2. Spada liczba osób korzystających z pomocy społecznej.
3. Wzrasta liczba bezrobotnych .
4. Systemowej pomocy wymagają rodziny z dzieckiem.

Dokonując diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Szudziałowo, korzystano z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Poza analizą danych pochodzących z własnych źródeł, czyli z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szudziałowie , wykorzystano także dane z Powiatowego Urzędu Pracy, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz innych instytucji. Dokonano analizy SWOT w oparciu o wybrane kwestie społeczne. Po zebraniu wszystkich danych, przeprowadzeniu analizy, można wskazać najważniejsze problemy, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego.

Z przeprowadzonej analizy należy zaprogramować działania, które wynikają z istniejących problemów społecznych. Są nimi:

- 1) zwiększająca się liczba osób w wieku poprodukcyjnym stwarza konieczność zapewnienia w najbliższych latach odpowiednich usług wzmacniających i wspierających tę grupę społeczną,
- 2) istnienie bezrobocia skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców, pogłębiając obszary ubóstwa,
- 3) słabości w funkcjonowaniu rodziny. Rodzina powinna zapewnić swoim członkom oparcie i pomoc. Może to zrobić tylko silna rodzina, w związku z czym wszelkie problemy opiekuńczo - wychowawcze osłabiające powyższe funkcje powinny być diagnozowane i rozwiązywane. Polepszeniu powinna ulec sytuacja dziecka.
- 4) dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności, które rzutują na wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży

IV. ANALIZA SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza.

Gmina Szudziałowo ma ograniczony wpływ na kształtowanie się procesów społeczno – prawnych będących w jej otoczeniu. Może jednak w sposób aktywny wykorzystywać szanse oraz unikać zagrożeń płynących z otoczenia.

Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

- wewnętrzne pozytywne – mocne strony
- wewnętrzne negatywne – słabe strony
- zewnętrzne pozytywne – szanse
- zewnętrzne negatywne – zagrożenia

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Pomoc dla rodzin z dziećmi ➤ świetlica szkolna , punkt szkolny ➤ świetlica „Promyk dnia” ➤ dobra znajomość środowiska ➤ nowoczesna szkoła, ➤ kadra o wysokich kwalifikacjach ➤ współpraca jednostek organizacyjnych gminy ➤ współpraca ze służbami: policja, straż graniczna ➤ wykorzystywanie środków zewnętrznych ➤ aktywna praca na rzecz dzieci	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Infrastruktura drogowa ➤ Ograniczone środki finansowe ➤ Mentalność społeczeństwa, rodzin z byłych PGR ➤ Dziedziczenie biedy ➤ brak chęci zmiany swojej sytuacji życiowej przez mieszkańców ➤ uzależnienia i długa procedura kierowania na leczenie odwykowe ➤ słabo rozwinięta działalność pozarolnicza ➤ Małe zaangażowanie społeczeństwa w rozwiązywanie problemów lokalnych

<ul style="list-style-type: none"> ➤ GOAKiR ➤ Gminny Zespół Interdyscyplinarny ➤ GKRPA ➤ Hala sportowa , kompleks orlik ➤ służba zdrowia ➤ Czyste lasy ➤ wyżywienie w szkołach ➤ Dostęp do poczty, banku ➤ Pomniki przyrody ➤ Gminna Biblioteka ➤ spotkania integracyjne miesz- kańców 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Starzenie się społeczeństwa ➤ Mało gospodarstw agroturystycznych ➤ Mało instytucji pozarządowych ➤ Brak usług rehabilitacyjnych ➤ Ograniczony dostęp do Internetu
---	---

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Możliwość uzyskania unijnych środków finansowych ➤ Unijne szkolenia dla rolników ➤ dopłaty unijne ➤ Rozwój organizacji pozarządowej ➤ Wzrost świadomości społecznej ➤ Szkolenia ➤ Współpraca instytucji ➤ Podnoszenie kwalifikacji ➤ Istnienie Ośrodka zdrowia ➤ Istnienie Punktu Przedszkolnego ➤ Szkoły ➤ GOAKiR ➤ Działalność profilaktyczna ➤ Straż graniczna Policja ➤ LZI, GKRPA ➤ Ośrodek Pomocy Społecznej ➤ Udział w konkursach ➤ Promocja zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ brak pracy ➤ powiększanie się dysfunkcji w rodzinach ➤ zubożenie społeczeństwa ➤ uzależnienia ➤ wzrost agresji wśród młodzieży ➤ utrata pracy ➤ utrata zdrowia ➤ Biurokracja przy składaniu wniosków o wszelkie dotacje unijne i ich rozliczaniu ➤ Spadek liczby urodzeń ➤ Zwiększenie kosztów utrzymania ➤ Rozpady rodzin ➤ Trudności z wychowaniem dzieci i młodzieży – <i>szczególnie w rodzinach patologicznych</i> ➤ Rozluźnienie więzi rodzinnych, koleżeńskich

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Niewątpliwie mocną stroną gminy jest pomoc skierowana na rodzinę z dzieckiem, profilaktyka, dobrze wykształcona kadra, szkolenia często bezpłatne co przy ograniczonych możliwościach finansowych odgrywa dużą rolę. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii.

Słabe strony to ograniczone środki finansowe, mentalność społeczeństwa, dziedziczenie biedy, brak chęci zmiany swojej sytuacji życiowej przez mieszkańców, starzenie się społeczeństwa, małe zaangażowanie społeczeństwa w rozwiązywanie problemów lokalnych.

Szansę to możliwość pozyskiwania finansowych środków unijnych, unijne szkolenia dla rolników, wzrost świadomości społecznej, działalność profilaktyczna.

Zagrożenia to niż demograficzny, wzrost zjawisk negatywnych, bezrobocie utrata pracy , utrata zdrowia, uzależnienia, zwiększenie kosztów utrzymania, rozpady rodzin.

Jak wspomniano na wstępie analizy, mamy zarówno ujemne jak i pozytywne czynniki , które można i należy wykorzystać w programie budowania strategii.

Jesteśmy krainą zielonych lasów i czystego powietrza. Możliwość wykorzystywania środków unijnych. Opieka nad dzieckiem i rodziną , punkty przedszkolne, zajęcia w GOAKiR, profilaktyka, świetlice to wszystko służy wsparciu rodzin i poprawie ich sytuacji. Możliwości korzystania z kursów i szkoleń mają wpływ na podniesienie poziomu wykształcenia, kwalifikacji, świadomości, zwiększenie umiejętności radzenia sobie w życiu szczególnie przez młodych ludzi. Posiadanie obiektów użyteczności publicznej tj: szkół, biblioteki i wzajemna ich współpraca może być szansą rozbudzenia na szerszą skalę inicjatyw społecznych i promocji gminy.

Poziom integracji społecznej został oceniony przez uczestników warsztatów jako występowanie słabych więzi między mieszkańcami, nielicznych przejawów wzajemnej pomocy i wspólnych działań, z tendencją ukierunkowaną w stronę małego stopnia identyfikacji ze społecznością i jej sprawami oraz braku zaangażowania społecznego mieszkańców.

V. KIERUNKI ROZWOJU GMINY SZUDZIAŁOWO

1. WIZJA

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki chcieliby osiągnąć mieszkańcy – uczestnicy procesu planowania. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmujemy działania strategiczne. Wizja definiowana jest jako pozytywne wyobrażenie przyszłości organizacji lub osoby, wyprowadzone na podstawie uznanych wartości i idei, z którego wywodzą się cele i plany działania. „Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.”

Na podstawie analizy sytuacji społecznej, wyodrębnienia obszarów problemowych oraz w wyniku prac warsztatowych określono Wizję rozwiązywania problemów społecznych. W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szudziałowo wizję sformułowano w następujący sposób:

Gmina Szudziałowo

zapewnia wysoki poziom edukacji, szeroką ofertę kulturalną, dba o bezpieczeństwo rodzin, osób starszych i niepełnosprawnych, przeciwdziała bezrobociu i patologiom społecznym

Strategia pozwala sprecyzować harmonijny plan rozwoju, przygotować konspekt działań zgodny z wcześniej wypracowaną wizją, ze szczegółowym podziałem na najważniejsze obszary oraz ich poszczególne etapy realizacji. Pozwolą one przybliżyć nas do wcześniej ustalonych założeń.

2. CELE STRATEGICZNE

Nadrzędnym celem strategii jest zaspokojenie potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, doprowadzenie ich do życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem.

Główne cele strategiczne określają co zamierzamy osiągnąć i do czego przyczyniają się opisane osiągnięcia.

Podczas prac warsztatowych, na podstawie analizy SWOT, oraz analizy problemów społecznych występujących w gminie reprezentanci społeczności Gminy Szudziałowo sformułowali następujące obszary problemowe:

1. Pomoc społeczna , niepełnosprawność i bezrobocie
2. Pomoc dla rodzin z dziećmi i młodzieży
3. Edukacja, kultura i rekreacja
4. Ochrona zdrowia , profilaktyka i bezpieczeństwo

Dla każdego z obszarów, określone zostały cele strategiczne, które są rozwinięciem wizji i wskazują główne kierunki rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców. Brzmiały one jak niżej:

dla obszaru „Pomoc społeczna , niepełnosprawność i bezrobocie”

Praca z osobami niepełnosprawnymi i bezrobotnymi, prowadzenie działań socjalnych .

dla obszaru „Pomoc dla rodzin z dziećmi i młodzieży”

Prowadzenie działań socjalnych z rodziną, opieka nad rodziną i dzieckiem.

dla obszaru „Edukacja, kultura i rekreacja”

Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji i bogatej oferty kulturalnej i rekreacyjnej .

dla obszaru „Ochrona zdrowia , profilaktyka i bezpieczeństwo”

2.1

OBSZAR 1. Pomoc społeczna niepełnosprawność i bezrobocie.

Cel główny:

Rozwój integracji środowiska i praca z rodziną, osobami bezrobotnymi i niepełnosprawnymi.

Cel operacyjny:

- ***rozwijanie aktywnych form przeciwdziałających bezrobociu mieszkańców***

ZADANIA

1. udział w programach organizowanych przez PUP
2. organizowanie spotkań dla bezrobotnych np. z doradcami zawodowymi
3. organizacja kursów i szkoleń
4. aktywizacja mieszkańców w zakresie poszukiwania pracy-kramik ogłoszeń
5. udzielanie osobom i rodzinom dotkniętym bezrobociem wsparcia finansowego
6. praca socjalna: udzielanie wsparcia merytorycznego i psychologicznego w zakresie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych

Cel operacyjny

- ***integracja osób starszych i niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym***

ZADANIA

1. organizacja Wigilii Ekumenicznej dla osób starszych
2. zapewnienie usług opiekuńczych w środowisku
3. likwidacja barier architektonicznych
4. **remont istniejącej bazy opieki zdrowotnej**
5. Starania o możliwość korzystania przez osoby niepełnosprawne z Dziennego Ośrodka Wsparcia dla osób psychicznie chorych w Łażniach.

Cel operacyjny

- ***przeciwdziałanie ubóstwu mieszkańców***

ZADANIA

1. pomoc społeczna osobom i rodzinom najuboższym
2. pomoc w znalezieniu pracy osobom poszukującym zatrudnienia
3. realizacja programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”
4. współorganizowanie i dofinansowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży

OBSZAR 2. Pomoc dla rodzin z dziećmi i młodzieży

Cel operacyjny

- ***wzmocnienie trwałości rodziny i przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom dezorganizującym życie rodziny***

ZADANIA

1. świadczenie pomocy finansowej i w naturze
2. organizowanie i finansowanie dożywiania w szkołach
3. organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego
4. interwencja w środowiskach zagrożonych patologią
5. praca socjalna - rozwijanie poradnictwa rodzinnego i prawnego
6. Utworzenie przedszkoli dla dzieci
- 7.

OBSZAR 3. EDUKACJA, KULTURA I REKREACJA

Cel główny:

Zapewnienie wysokiego poziomu edukacji i bogatej oferty kulturalnej.

Cel operacyjny

- ***zwiększenie dostępności obiektów sportowych i kulturalnych dla mieszkańców gminy***

ZADANIA

1. organizacja turniejów i zawodów sportowych adresowanych do społeczności gminnej
2. prowadzenie treningów drużyn sportowych
3. utworzenie sportowej drużyny młodzieżowej
5. organizowanie wyjazdów na basen

6. udostępnianie bazy sportowej, szkolnej na działalność zespołów tematycznych np. sportowych, artystycznych

Cel operacyjny

- ***Podnoszenie jakości edukacji i zapewnienie równego startu edukacyjnego***

ZADANIA

1. wspieranie doskonalenia kadry pedagogicznej uwzględniającego nowoczesne techniki i potrzeby rozwojowe dzieci i młodzieży
2. zapewnienie dostępu do informacji o możliwości kontynuacji kształcenia ogólnego i zawodowego
3. prowadzenie zajęć korekcyjno - wyrównawczych dla uczniów z trudnościami i deficytami rozwojowymi

Cel operacyjny

- ***tworzenie warunków do opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym***

ZADANIA

1. utworzenie przedszkoli
2. przystosowanie pomieszczeń na potrzeby przedszkola
3. zatrudnienie nauczycieli specjalizujących się w wychowaniu przedszkolnym
4. wyposażenie w sprzęt dydaktyczny

Cel operacyjny

- ***wzbogacenie oferty zagospodarowania czasu wolnego***

ZADANIA

1. Organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży - utworzenie przedmiotowych kół zainteresowań
2. organizacja konkursów i zawodów sportowych
3. wykorzystanie obiektów sportowych z możliwością bezpłatnego korzystania
4. upowszechnianie aktywnych i bezpiecznych form spędzania wolnego czasu
5. zapewnienie opieki dzieciom w okresie wakacyjnym

Cel operacyjny

- ***upowszechnianie i wzbogacanie oferty kulturalnej w społeczności lokalnej***

ZADANIA

1. **doposażenie świetlic wiejskich w odpowiednią bazę**
2. zatrudnienie specjalistów – animatorów kultury,

3. wprowadzenie gminnego kalendarza imprez kulturalnych i sportowych
4. współpraca z lokalnymi organizacjami pozarządowymi w zakresie organizacji imprez sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych
5. organizacja spotkań dla mieszkańców ze znanymi ludźmi kultury, polityki sztuki

Cel operacyjny

- **wzbudzanie aktywności wśród młodzieży-zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży**

ZADANIA

1. wspieranie uczestnictwa młodzieży w życiu publicznym i społecznym
2. rozwijanie zainteresowań
3. rozwój talentów twórczości młodzieżowej

Cel operacyjny

- **podejmowanie działań służących podtrzymaniu miejscowej tradycji**

ZADANIA

1. organizowanie spotkań z osobami starszymi
2. konkursy związane z tradycją naszego regionu
3. organizacja i prowadzenie portalu dot. informacji kulturalnej i turystycznej
4. prowadzenie warsztatów dot. ginących zawodów
5. zachęcanie do uczestnictwa w tworzeniu dóbr kultury

2.3

OBSZAR 4. Ochrona zdrowia, profilaktyka i bezpieczeństwo

Cel strategiczny:

Przeciwdziałanie patologiom społecznym, ochrona zdrowia i zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy

Cel operacyjny

- **ochrona zdrowia poprzez profilaktykę**

ZADANIA

1. promocja zdrowego stylu życia
2. edukacja publiczna w zakresie ochrony zdrowia
3. opieka nad nieuleczalnie chorymi
4. organizacja badań przesiewowych

5. stworzenie możliwości prowadzenia usług rehabilitacyjnych

Cel operacyjny

- ***zapobieganie problemom uzależnień od alkoholu***

ZADANIA

1. prowadzenie profilaktycznej działalności w zakresie ograniczania zjawiska alkoholizmu
2. wsparcie psychospołeczne rodzin cierpiących z powodu osób nadużywających alkoholu
3. organizacja spotkań ze specjalistami
4. pomoc uzależnionym i ich rodzinom w nawiązywaniu kontaktu z poradniami AA
5. organizacja festynów promujących zdrowy styl życia
6. wsparcie finansowe rodzin dotkniętych uzależnieniem.
7. praca socjalna: udzielanie wsparcia merytorycznego osobom uzależnionym i ich rodzinom w zakresie rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniem

Cel operacyjny

- ***przeciwdziałanie przemocy w rodzinie***

ZADANIA

1. wsparcie dla ofiar przemocy domowej
2. nawiązanie kontaktu i współpraca z dzielnicowym
3. prowadzenie działań związanych z „Niebieską Kartą”

Cel operacyjny

- ***zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy***

ZADANIA

1. prowadzenie zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży szkoły podstawowej i gimnazjalnej na temat zasad bezpieczeństwa w ruchu pieszym (Bezpieczna droga do szkoły)
2. szkolenia dla młodzieży gimnazjalnej w zakresie zasad ruchu drogowego z możliwością uzyskania karty rowerowej
3. prowadzenie cyklicznych akcji kontroli drogowych
4. organizowanie turniejów wiedzy o ruchu drogowym
5. dokonywanie wycinki drzew i krzewów ograniczających widoczność w ruchu drogowym
6. powszechna edukacja w zakresie udzielania pierwszej pomocy ofiarom wypadków drogowych
7. prowadzenie działań prewencyjnych, edukacyjnych dotyczących ryzykownych zachowań, z2-
ązywania przypadkowych znajomości, zawierania znajomości przez Internet.

3. Programy działania

POMOC SPOŁECZNA , NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I BEZROBOCIE

Praca z osobami niepełnosprawnymi i bezrobotnymi , prowadzenie działań społecznych			
Cel operacyjny: ROZWÓJ INTEGRACJI ŚRODOWISKA I PRACA Z RODZINĄ, OSOBAMI STARSZYMI I NIEPEŁNOSPRAWNYMI			
Zadanie	Realizatorzy	Źródła finansowanie	Czas realizacji
Cel operacyjny: ROZWIJANIE AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁAJĄCYCH BEZROBOCIU MIESZKAŃCÓW			
Udział w programach organizowanych przez PUP	Urząd Gminy GOPS PUP	-budżet gminy	2010 - 2017
Organizowanie spotkań dla bezrobotnych np. z doradcami zawodowymi	Urząd Gminy PUP	-budżet gminy	2010 - 2017
Organizacja kursów i szkoleń	Urząd Gminy PUP	-budżet gminy -środki UE	2010 – 2017
Udzielanie osobom i rodzinom dotkniętym bezrobociem wsparcia finansowego	GOPS	-budżet gminy -dotacje	2012 - 2017
Aktywizacja mieszkańców w zakresie poszukiwania pracy kramik ogłoszeń	GOAKIR GOPS	- środki własne - budżet gminy	2012-2017
Praca socjalna: udzielanie wsparcia merytorycznego w zakresie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych	GOPS	-działalność własna	2012 – 2017
Cel operacyjny: integracja osób starszych i niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym			
Organizacja Wigilii Ekumenicznej dla emerytów , rencistów osób starszych i samotnych	Urząd Gminy GOPS Caritas	- środki pozyskane od darczyńców	2012 - 2017

Zapewnienie usług opiekuńczych w środowisku	GOPS	-budżet gminy PUP	2012 - 2017
Starania o możliwość korzystania przez osoby niepełnosprawne z Dziennego Ośrodka Wsparcia dla osób psychicznie chorych w Łażniach.	Urząd Gminy GOPS	Budżet gminy	2012-2017
Cel operacyjny: przeciwdziałanie ubóstwu mieszkańców			
Pomoc społeczna osobom i rodzinom najuboższym	GOPS	-budżet gminy -dotacje	2012 - 2017
Pomoc w znalezieniu pracy osobom poszukującym zatrudnienia	GOPS PUP	-budżet gminy	2006 – 2014
Realizacja programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	GOPS Urząd Gminy Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach	-budżet gminy -dotacje	2012 - 2017
Współorganizowanie, dofinansowanie wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży	Zespół Szkół Urząd Gminy GOPS GKRPA	-budżet gminy	2012 - 2017

POMOC DLA RODZIN Z DZIEĆMI I MŁODZIEŻY

PROWADZENIE DZIAŁAŃ SOCJALNYCH Z RODZINĄ , OPIEKA NAD RODZINĄ I DZIECKIEM

Cel operacyjny: wzmocnienie trwałości rodziny i przeciwdziałanie niekorzystnym

zjawiskom dezorganizującym życie rodziny			
Zadanie	Realizatorzy	Źródła finansowanie	Czas realizacji
Świadczenie pomocy finansowej i w naturze	GOPS	-budżet gminy - dotacje	2012 – 2017
Organizowanie i finansowanie dożywiania w szkołach	Urząd Gminy Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach GOPS	-budżet gminy - dotacje	2012 – 2017
Organizowanie, dofinansowanie wypoczynku letniego	Zespół Szkół GOAKiR GKRPA Urząd Gminy GOPS Szkoła Podstawowa w Baikach	-budżet gminy -środki UE	2012 - 2017
Interwencja w środowiskach zagrożonych patologią	GOPS, LZI, GKRPA Policja	W ramach zadań własnych	2012-2017
Praca socjalna – rozwijanie poradnictwa rodzinnego i prawnego	GOPS Kurator Zawodowy Sądu rejonowego w Sokółce	- działalność charytatywna W ramach zadań własnych	2012-2017
Prowadzenie przedszkoli dla dzieci	Urząd Gminy Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach	- środki UE - budżet gminy	2012-2017

EDUKACJA , KULTURA I REKREACJA

ZAPEWNIENIE WYSOKIEGO POZIOMU EDUKACJI I BOGATEJ OFERTY KULTURALNEJ I REKREACYJNEJ

Cel operacyjny: zwiększenie dostępności obiektów sportowych i kulturalnych dla mieszkańców gminy			
Zadanie	Realizatorzy	Źródła finansowanie	Czas realizacji
Organizacja turniejów i zawodów sportowych adresowanych do społeczności gminnej	UKS SUDOVIA Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach GOAKiR	-budżet gminy - sponsorzy	2012 - 2017
Prowadzenie treningów drużyn sportowych	Zespół Szkół UKS SUDOVIA Szkoła Podstawowa w Babikach	-budżet gminy - budżet UKS SUDOVIA	2012 - 2017
Prowadzenie sportowej drużyny młodzieżowej	Urząd Gminy Zespół Szkół	-budżet gminy -środki UE	2009 – 2017
Organizowanie wyjazdów na basen	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach	-budżet gminy -dotacje - wpłaty własne	2012 – 2017
Udostępnianie bazy sportowej szkolnej na działalność zespołów tematycznych np. sportowych, artystycznych.	Zespół Szkół	działalność własna	2012 – 2017
Cel operacyjny: podnoszenie jakości edukacji i zapewnienie równego startu edukacyjnego			
Wspieranie doskonalenia kadry pedagogicznej uwzględniającego nowoczesne techniki i potrzeby rozwojowe dzieci i młodzieży	Zespół Szkół Urząd Gminy	-budżet gminy	2012 – 2017
Zapewnienie dostępu do informacji o możliwości kontynuacji kształcenie ogólnego i zawodowego	Zespół Szkół Urząd Gminy	-budżet gminy	2012 – 2017
Prowadzenie zajęć korekcyjno – wyrównawczych dla uczniów z trudnościami i deficytami rozwojowymi	Zespół Szkół	Budżet gminy - srodki UE	2012- 2017
Cel operacyjny: tworzenie warunków do opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym			
Prowadzenie przedszkoli	Urząd Gminy	-budżet gminy	2012 - 2017

	Wójt Gminy Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach	- środki UE - dotacje	
Przystosowanie pomieszczeń na potrzeby przedszkola	Urząd Gminy	-budżet gminy	2012 – 2017
Zatrudnienie nauczycieli specjalizujących się w wychowaniu przedszkolnym	Urząd Gminy	-budżet gminy -dotacje	2012 – 2017
Doposażenie w sprzęt dydaktyczny	Urząd Gminy	-budżet gminy -środki UE	2012 - 2017
Cel operacyjny: wzbogacenie oferty zagospodarowania czasu wolnego			
Organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży – prowadzenie kół zainteresowań	Zespół szkół Szkoła Podstawowa w Babikach	-budżet gminy	2012 - 2017
Organizacja konkursów i zawodów sportowych	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach GOAKiR	-budżet gminy - sponsorzy	2012 - 2017
Wykorzystanie obiektów sportowych	Zespół Szkół Urząd Gminy	-budżet gminy	2012 - 2017
Upowszechnianie aktywnych i bezpiecznych form spędzania wolnego czasu, prelekcje, festyny , pogadanki	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach GOAKiR	- budżet gminy	2012-2017
Zajęcia z dziećmi w okresie wakacyjnym	GOAKiR	Budżet gminy	2012-2017
Cel operacyjny: upowszechnianie i wzbogacenie oferty kulturalnej w społeczności lokalnej			
Doposażenie świetlic wiejskich w odpowiednią bazę	Urząd Gminy	-budżet gminy	2012 - 2017
Prowadzenie Gminnego Kalendarza Imprez kulturalnych i sportowych	Urząd Gminy GOAKiR	-budżet gminy	2012 - 2017
Współpraca z lokalnymi organizacjami pozarządowymi w zakresie organizacji imprez sportowych , kulturalnych i rekreacyjnych	Urząd Gminy GOAKiR Sudovia Stowarzyszenia	- budżet gminy	2012 - 2017

Organizacja spotkań dla mieszkańców ze znanymi ludźmi kultury, polityki sztuki.	GOAKiR	Budżet gminy	2012 - 2017
Cel operacyjny: wzbudzenie aktywności wśród młodzieży – zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży			
Wspieranie uczestnictwa młodzieży w życiu publicznym i społecznym (konkursy)	Zespół szkół Szkoła Podstawowa w Babikach Urząd Gminy	-budżet gminy	2012 - 2017
Rozwijanie zainteresowań, rozwój talentów twórczości młodzieżowej	Zespół Szkół Urząd Gminy Szkoła Podstawowa w Babikach GOAKiR	-budżet gminy - środki UE	2012 - 2017
Cel operacyjny: podejmowanie działań służących podtrzymaniu miejscowej tradycji			
Organizowanie spotkań z osobami starszymi	GOAKiR Zespół szkół Szkoła Podstawowa w Babikach	-budżet gminy	2012 - 2017
Konkursy związane z tradycją naszego regionu	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach GOAKiR	-budżet gminy - sponsorzy	2012 - 2017
Organizacja i prowadzenie portalu dot. informacji kulturalnej i turystycznej	GOAKiR Urząd Gminy	-budżet gminy	2012 - 2017

OCHRONA ZDROWIA , PROFILAKTYKA I BEZPIECZENSTWO

PRZECIWDZIAŁANIE PATOLOGIOM SPOŁECZNYM. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCOM GMINY.
Cel operacyjny: ochrona zdrowia poprzez profilaktykę

Zadanie	Realizatorzy	Źródła finansowanie	Czas realizacji
Promocja zdrowego stylu życia	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach Urząd Gminy GOAKiR NZOZ	-budżet gminy NFZ	2012 - 2017
Edukacja publiczna w zakresie ochrony zdrowia , pogadanki	NZOZ Urząd Gminy	-w ramach działalności własnej	2012 - 2017
Cel operacyjny: zapobieganie problemom uzależnień od alkoholu			
Prowadzenie profilaktycznej działalności w zakresie ograniczania zjawiska alkoholizmu, narkomanii. Pogadanki, konkursy	Zespół szkół Szkoła Podstawowa w Babikach GOPS GOAKiR GKRPA	-budżet gminy	2012 - 2017
Wsparcie psychospołeczne rodzin cierpiących z powodu osób nadużywających alkoholu	GKRPA	-budżet gminy	2012 - 2017
Pomoc uzależnionym i ich rodzinom w nawiązywaniu kontaktu z poradniami AA	GKRPA GOPS	- budżet gminy	2012 - 2017
Organizacja festynów promujących zdrowy styl życia	GOAKiR Urząd Gminy	Budżet gminy	2012 - 2017
Wsparcie finansowe rodzin dotkniętych uzależnieniem	GOPS	Budżet gminy dotacja	2012 - 2017
Praca socjalna, udzielanie wsparcia merytorycznego osobom uzależnionym i ich rodzinom w zakresie rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniem	GOPS	Działalność własna	2012 - 2017
Cel operacyjny: przeciwdziałanie przemocy w rodzinie			
Wsparcie dla ofiar przemocy domowej	GOPS LZI	-budżet gminy	2012 - 2017
Nawiązanie kontaktu i	GOPS	-budżet gminy	2012 - 2017

współpraca z odpowiednimi służbami	LZI GKRPA	- w ramach zadań własnych	
Prowadzenie działań „Niebieska Karta”	GOPS LZI	-budżet gminy - w ramach zadań własnych	2012 - 2017
Cel operacyjny: zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy			
Prowadzenie zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży na temat zasad bezpieczeństwa w ruchu pieszym	Zespół szkół Szkoła Podstawowa w Babikach Policja	-budżet gminy	2012 - 2017
Szkolenia dla młodzieży w zakresie zasad ruchu drogowego z możliwością uzyskania karty rowerowej i motorowerowej	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach Policja	- w ramach działalności własnej	2012 - 2017
Prowadzenie cyklicznych akcji kontroli drogowych	Policja	-w ramach działalności własnej	2012 - 2017
Organizowanie turniejów wiedzy o ruchu drogowym	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach	- w ramach działalności własnej	2012 - 2017
Dokonywanie wycinki drzew i krzewów ograniczających widoczność w ruchu drogowym	Zakład Gospodarki komunalnej Zarządca dróg	Budżet zarządcy dróg	2012 - 2017
Powszechna edukacja w zakresie udzielania pierwszej pomocy	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach	W ramach działalności własnej	2012 - 2017
Prowadzenie działań prewencyjnych, edukacyjnych dotyczących ryzykownych zachowań.	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach Policja	W ramach działalności własnej	2012 - 2017

4. PODSUMOWANIE

Realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych to wprowadzanie w życie nowoczesnego modelu polityki społecznej gminy. Strategia jest drogowskazem i instrumentem

działania władz samorządowych, instytucji pomocy społecznej, w tym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Celem Strategii są działania długofalowe, polegające na inwestycji w kapitał ludzki, edukację, poprawę sytuacji materialnej rodzin, działania na rzecz ochrony zdrowia i integracji społeczeństwa. Poprzez cele, kierunki działań oraz propozycje zadań do realizacji, ma dotrzeć do najbardziej potrzebujących.

Realizacja zadań zawartych w strategii rozwiązywania problemów społecznych wymagać będzie określonych nakładów finansowych.

Środki na ich realizację pochodzić będą z następujących źródeł:

- budżet gminy
- fundusze celowe
- budżet państwa
- fundusze strukturalne

W tym celu zostaną wykorzystane różne formy finansowania:

- dotacje celowe
- subwencje
- granty

W realizacji zadań określonych w strategii uczestniczyć będą jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe i inne instytucje. Za koordynację wdrażania strategii odpowiedzialny będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szudziałowie.

Strategia pełni rolę dokumentu integrującego działania wszystkich podmiotów życia społecznego w Gminie Szudziałowo, a przede wszystkim pozwoli postrzegać gminę jako zintegrowaną społeczność lokalną. Tworzy schemat długofalowej wizji rozwiązywania problemów społecznych a osiągnięte cele będą w przyszłości promować naszą gminę.

Wdrażanie strategii pozwoli stawiać czoła szybko zmieniającej się rzeczywistości i jednocześnie uniknąć poważnych konsekwencji dla społeczności lokalnej na skutek eliminowania ryzyka i poczucia bezsilności wobec radykalnych zmian społeczno-gospodarczych. Pozwoli również na lepsze zagospodarowanie zasobów ludzkich w drodze bardziej efektywnego gospodarowania budżetem i stymulowanie zmian zgodnych z programem rozwoju gminy.

Strategia podlegać będzie stosownej modyfikacji, w zależności od potrzeb ujawnionych w dalszych latach realizacji dokumentu.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szudziałowo na lata 2012-2017 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szudziałowie. Działania te będą podejmowane przez wskazane powyżej podmioty zgodnie ze szczegółowym harmonogramem, ujętym w opracowywanych corocznie planach działań.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez zespół oceniający strategię. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Zespół oceniający zostanie powołany zarządzeniem wójta, a w jego skład wejdą m.in.: przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz jednostek mu podległych. Zasady działania zespołu zostaną określone zarządzeniem. Zespół oceniający strategię będzie oceniał poziom wdrożenia zapisów strategicznych raz na rok, a następnie przygotowuje raport monitoringowy. Zawartą w nim ocenę skuteczności polityki społecznej prowadzonej w gminie przekaze Wójtowi i Radzie Gminy sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, podjęcie ewentualnych działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane pod każdym celem strategicznym wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji i organizacji realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych podmiotach.

Przygotowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania realizacji strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

Załącznik Nr 1

Harmonogram działania na 2012 rok /2013 rok

POMOC SPOŁECZNA , NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I BEZROBOCIE

Praca z osobami niepełnosprawnymi i bezrobotnymi , prowadzenie działań socjalnych

Cel operacyjny: ROZWÓJ INTEGRACJI ŚRODOWISKA I PRACA Z RODZINĄ,

OSOBAMI STARSZYMI I NIEPEŁNOSPRAWNYMI			
Zadanie	Realizatorzy	Źródła finansowanie	Mierniki
Cel operacyjny: ROZWIJANIE AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁAJĄCYCH BEZROBOCIU MIESZKAŃCÓW			
Udział w programach organizowanych przez PUP	Urząd Gminy GOPS PUP	-budżet gminy	Liczba osób
Organizowanie spotkań dla bezrobotnych np. z doradcami zawodowymi	Urząd Gminy PUP Fundacja Sokólska	-budżet gminy	Liczba osób
Organizacja kursów i szkoleń	Urząd Gminy PUP	-budżet gminy -środki UE	Liczba osób
Udzielanie osobom i rodzinom dotkniętym bezrobociem wsparcia finansowego	GOPS	-budżet gminy -dotacje	Liczba osób/rodzin
Aktywizacja mieszkańców w zakresie poszukiwania pracy kramik ogłoszeń	GOAKIR GOPS	- środki własne - budżet gminy	Liczba wywieszonych ogłoszeń
Praca socjalna: udzielanie wsparcia merytorycznego w zakresie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych	GOPS	-działalność własna	Liczba osób/rodzin którym udzielono wsparcia
Cel operacyjny: integracja osób starszych i niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym			
Organizacja Wigilii Ekumenicznej dla emerytów , rencistów osób starszych i samotnych	Urząd Gminy GOPS Caritas	- środki pozyskane od darczyńców	Liczba uczestników
Zapewnienie usług opiekuńczych w środowisku	GOPS PUP	-budżet gminy PUP	Liczba osób
Starania o możliwość korzystania przez osoby niepełnosprawne z Dziennego Ośrodka Wsparcia dla osób psychicznie chorych w Łażniach.	Urząd Gminy GOPS	Budżet gminy	Liczba osób
Cel operacyjny: przeciwdziałanie ubóstwu mieszkańców			

Pomoc społeczna osobom i rodzinom najuboższym	GOPS	-budżet gminy -dotacje	Liczba zasiłków, kwota
Pomoc w znalezieniu pracy osobom poszukującym zatrudnienia	GOPS PUP	-budżet gminy	Liczba osób, które podjęły pracę
Realizacja programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	GOPS Urząd Gminy Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach	-budżet gminy -dotacje	Liczba osób korzystających z tej formy pomocy
Współorganizowanie, dofinansowanie wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży	Zespół Szkół Urząd Gminy GOPS GKRPA	-budżet gminy - środki zewnętrzne - środki GKRPA - sponsorzy	Liczba dzieci korzystających z wypoczynku

POMOC DLA RODZIN Z DZIEĆMI I MŁODZIEŻY

PROWADZENIE DZIAŁAŃ SOCJALNYCH Z RODZINĄ , OPIEKA NAD RODZINĄ I DZIECKIEM			
Cel operacyjny: wzmocnienie trwałości rodziny i przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom dezorganizującym życie rodziny			
Zadanie	Realizatorzy	Źródła finansowanie	Mierniki
Świadczenie pomocy finansowej i w naturze	GOPS	-budżet gminy - dotacje	Liczba osób korzystających
Dni Rodziny	UG Szkoła Podstawowa w Babikach Zespół Szkół w Szudziałowie	Budżet gminy	Liczba uczestników
Organizowanie i finansowanie dożywiania w szkołach	Urząd Gminy Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach GOPS	-budżet gminy - dotacje	Liczba osób korzystających, kwota wydatkowana na dożywianie
Organizowanie, dofinansowanie wypoczynku letniego	Zespół Szkół GOAKiR GKRPA	-budżet gminy -środki UE	Liczba osób

	Urząd Gminy GOPS Szkoła Podstawowa w Baikach		
Interwencja w środowiskach zagrożonych patologią	GOPS, LZI, GKRPA Policja	W ramach zadań własnych	Liczba osób
Praca socjalna – rozwijanie poradnictwa rodzinnego i prawnego	GOPS Kurator Zawodowy Sądu rejonowego w Sokółce	- działalność charytatywna W ramach zadań własnych	Liczba osób
Prowadzenie przedszkoli dla dzieci	Urząd Gminy Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach	- środki UE - budżet gminy	Liczba dzieci

EDUKACJA , KULTURA I REKREACJA

ZAPEWNIENIE WYSOKIEGO POZIOMU EDUKACJI I BOGATEJ OFERTY KULTURALNEJ I REKREACYJNEJ			
Cel operacyjny: zwiększenie dostępności obiektów sportowych i kulturalnych dla mieszkańców gminy			
Zadanie	Realizatorzy	Źródła finansowanie	Mierniki
organizacja turniejów i zawodów sportowych adresowanych do społeczności gminnej	UKS SUDOVIA Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach GOAKiR	-budżet gminy - sponsorzy	Liczba osób turniejów, imprez
Prowadzenie treningów drużyn sportowych	Zespół Szkół UKS SUDOVIA Szkoła Podstawowa w Babikach	-budżet gminy - budżet UKS SUDOVIA	Liczba turniejów
Prowadzenie sportowej drużyny młodzieżowej	Urząd Gminy Zespół Szkół	-budżet gminy -środki UE	Liczba osób
Organizowanie wyjazdów na basen	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach	-budżet gminy -dotacje	Liczba dzieci korzystających

		- wpłaty własne	
Udostępnianie bazy sportowej szkolnej na działalność zespołów tematycznych np. sportowych, artystycznych.	Zespół Szkół	działalność własna	Liczba wynajęć
Cel operacyjny: podnoszenie jakości edukacji i zapewnienie równego startu edukacyjnego			
Wspieranie doskonalenia kadry pedagogicznej uwzględniającego nowoczesne techniki i potrzeby rozwojowe dzieci i młodzieży	Zespół Szkół Urząd Gminy	-budżet gminy	Liczba szkoleń
Zapewnienie dostępu do informacji o możliwości kontynuacji kształcenie ogólnego i zawodowego	Zespół Szkół Urząd Gminy Pedagog szkolny	-w ramach zadań własnych	Liczba spotkań
Prowadzenie zajęć korekcyjno – wyrównawczych dla uczniów z trudnościami i deficytami rozwojowymi	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach	Budżet gminy - środki UE	Liczba godzin
Cel operacyjny: tworzenie warunków do opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym			
Prowadzenie przedszkoli	Urząd Gminy Wójt Gminy Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach	-budżet gminy - środki UE - dotacje	Liczba dzieci
Doposażenie w sprzęt dydaktyczny	Urząd Gminy	-budżet gminy -środki UE	kwota
Cel operacyjny: wzbogacenie oferty zagospodarowania czasu wolnego			
Organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży – prowadzenie kół zainteresowań	Zespół szkół Szkoła Podstawowa w Babikach	-budżet gminy -środki pozabudżetowe	Liczba zajęć kół
Organizacja konkursów i zawodów sportowych	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach GOAKiR	-budżet gminy - sponsorzy	Liczba kursów
Wykorzystanie obiektów sportowych	Zespół Szkół Urząd Gminy	-budżet gminy	Liczba odbytych imprez na obiektach
Upowszechnianie aktywnych i bezpiecznych form spędzania wolnego czasu, prelekcje,	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa	- budżet gminy	Liczba pogadanek, prelekcji, imprez

pogadanki, festyny , imprezy	w Babikach GOAKiR		
Zajęcia z dziećmi	GOAKiR	Budżet gminy	Liczba dzieci
Cel operacyjny: upowszechnianie i wzbogacenie oferty kulturalnej w społeczności lokalnej			
Doposażenie wiejskich świetlic	Urząd Gminy	-budżet gminy	Liczba doposażonych świetlic
Prowadzenie Gminnego Kalendarza Imprez kulturalnych i sportowych	Urząd Gminy GOAKiR	-budżet gminy	Liczba imprez
Współpraca z lokalnymi organizacjami pozarządowymi w zakresie organizacji imprez sportowych , kulturalnych i rekreacyjnych	Urząd Gminy GOAKiR SUDOVIA Gmina Szudziałowo Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Szudziałowo	- budżet gminy	Liczba wspólnych przedsięwzięć
Organizacja spotkań dla mieszkańców ze znanymi ludźmi kultury, polityki sztuki.	GOAKiR	Budżet gminy	Liczba osób
Baw się razem z nami	Urząd Gminy GOAKiR	Środki własne Sponsorzy	Liczba uczestników
Ziemniaczysko	GOAKiR	Środki własne Sponsorzy	Liczba uczestników
Cel operacyjny: wzbudzanie aktywności wśród młodzieży – zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży			
Wspieranie uczestnictwa młodzieży w życiu publicznym i społecznym : konkursy wiedzy o samorządzie gminnym, konkury strażackie	Zespół szkół Szkoła Podstawowa w Babikach Urząd Gminy	-budżet gminy	Liczba konkursów
Rozwijanie zainteresowań, rozwój talentów twórczości młodzieżowej	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach Urząd Gminy GOAKiR	-budżet gminy - środki UE	Liczba konkursów
Cel operacyjny: podejmowanie działań służących podtrzymywaniu miejscowej tradycji			
Organizowanie spotkań z osobami starszymi	GOAKiR Zespół szkół	-budżet gminy - sponsorzy	Liczba spotkań

	Szkoła Podstawowa w Babikach		
Konkury związane z tradycją naszego regionu	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach GOAKiR	-budżet gminy - sponsorzy	Liczba konkursów
Organizacja i prowadzenie portalu dot. informacji kulturalnej i turystycznej	GOAKiR Urząd Gminy	-budżet gminy	Liczba osób
Prowadzenie warsztatów dot. ginących zawodów	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach GOAKiR	- budżet gminy	Liczba stron internetowych

OCHRONA ZDROWIA , PROFILAKTYKA I BEZPIECZENSTWO

PRZECIWDZIAŁANIE PATOLOGIOM SPOŁECZNYM. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCOM GMINY.			
Cel operacyjny: ochrona zdrowia poprzez profilaktykę			
Zadanie	Realizatorzy	Źródła finansowanie	Mierniki
Promocja zdrowego stylu życia Maraton zdrowia i rozrywki	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach Urząd Gminy GOAKiR NZOZ	-budżet gminy NFZ	Liczba osób
Edukacja publiczna w zakresie ochrony zdrowia , pogadanki	NZOZ Urząd Gminy	-w ramach działalności własnej	Liczba pogadań
Cel operacyjny: zapobieganie problemom uzależnień od alkoholu			
Prowadzenie profilaktycznej działalności w zakresie ograniczania zjawiska alkoholizmu, narkomanii, pogadanki , konkursy	Zespół szkół Szkoła Podstawowa w Babikach GOPS GOAKiR GKRPA	-budżet gminy	Liczba pogadań
Wsparcie psychospołeczne rodzin cierpiących z powodu	GKRPA	-budżet gminy	Liczba osób

osób nadużywających alkoholu			objętych wsparciem
Pomoc uzależnionym i ich rodzinom w nawiązywaniu kontaktu z poradniami AA	GKRPA GOPS	- budżet gminy	Liczba osób skierowanych
Organizacja festynów promujących zdrowy styl życia Maraton zdrowia i rozrywki	GOAKiR Urząd Gminy	Budżet gminy	Liczba uczestników
Wsparcie finansowe rodzin dotkniętych uzależnieniem	GOPS	Budżet gminy dotacja	Liczba osób objętych pomocą
Praca socjalna, udzielanie wsparcia merytorycznego osobom uzależnionym i ich rodzinom w zakresie rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniem	GOPS	Działalność własna	Liczba rodzin/ osób
Cel operacyjny: przeciwdziałanie przemocy w rodzinie			
Wsparcie dla ofiar przemocy domowej	GOPS LZI	-budżet gminy	Liczba osób
Nawiązanie kontaktu i współpraca z odpowiednimi służbami	GOPS LZI GKRPA	-budżet gminy - w ramach zadań własnych	Liczba porozumień
Prowadzenie działań „Niebieska Karta”	GOPS LZI	-budżet gminy - w ramach zadań własnych	Liczba Niebieskich Kart
Cel operacyjny: zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy			
Prowadzenie zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży na temat zasad bezpieczeństwa w ruchu pieszym	Zespół szkół Szkoła Podstawowa w Babikach Policja	-budżet gminy	Liczba spotkań z policją
Szkolenia dla młodzieży w zakresie zasad ruchu drogowego z możliwością uzyskania karty rowerowej i motorowerowej	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach Policja	- w ramach działalności własnej	Liczba wydanych kart rowerowych i motorowerowych
Prowadzenie cyklicznych akcji kontroli drogowych	Policja	-w ramach działalności własnej	Liczba akcji
Organizowanie turniejów	Zespół Szkół	- w ramach	Liczba uczestników

wiedzy o ruchu drogowym	Szkoła Podstawowa w Babikach	działalności własnej	
Dokonywanie wycinki drzew i krzewów ograniczających widoczność w ruchu drogowym	Zakład Gospodarki komunalnej Zarządca dróg	Budżet zarządcy dróg	Liczba oczyszczonych kilometrów dróg
Powszechna edukacja w zakresie udzielania pierwszej pomocy	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach	W ramach działalności własnej	Liczba osób przeszkolonych
Prowadzenie działań prewencyjnych, edukacyjnych dotyczących ryzykownych zachowań.	Zespół Szkół Szkoła Podstawowa w Babikach Policja	W ramach działalności własnej	Liczba działań